50828 Кр

Н.А. Платонов

ЕНТЕШСЕМ

Кӳкеҫ - 2000 ҫ.

Ж63.36
П37
50828-Кр
Платонов Н.А.
Ентешсем
2000 б/п.(2)
50828-Кр
ВОЗВРАТИТЕ КНИГУ НЕ ПОЗЖЕ
обозначенного здесь срока

Куг тип. Тираж 5000 Заказ 53

2000-20
99
Ж63.364
П37

Н. А. ПЛАТОНОВ

ЕНТЕШСЕМ

50828
Чебоксарская
типовая цех

Кӳкеҫ — 2000 ҫ.

УДК 894.344
ББК 84 (2 Рос-Чув)
П 37

Автортан

Сирĕп умăрта çĕнĕ кĕнеке. Малтанах эпĕ Кӳкеçри типографинче тата «Тăван ен» хаçатра ĕçлекен çынсене тав сăмахĕ калатăп. Вĕсем тăрăшнипе кĕске вăхăтрах — пĕр эрнере — кĕнеке пичетлесе пачĕç. Сирĕн пурнăç телейлĕ пултăр. Ыра кăмăллă та сумлă Геннадий Иванович Ильин пуçлăх ертсе пынипе коллектива ĕçре татах пысăк çитĕнӳ тума хĕвелпе уйăх пулăшсах пыччăр.

Çавăн пекех манăн «Тăван ен» хаçатăн тĕп редакторĕне Ю. П. Степанова ăнăçупа сывлăх сунас килет. Вăлах «Кӳкеçпе Ишлей тăрăхĕнче» ятлă пĕрремĕш кĕнеке кăларма пулăшнăччĕ. Халĕ те нумай тăрăшрĕ.

Паянхи пек ас тăватăп. Шорккари «Туслăх» фольклор ансамблĕнчи артистсем концерт пулни çинчен статья çырма ыйтнăччĕ. Эпĕ, унччен хаçат валли нихăçан та пĕр йĕрке çырман этем, хамăн ал çыравне Юрий Петровича кăтартнăччĕ. «Ала витĕр кăларсан пичетлетпĕр», — терĕ. «Французсем — Шорккара» ятлă пĕрремĕш статья çак кĕнекене кĕме тивĕç тесе шутларăмăр.

Ку çеç маĕр. Ю. П. Степанов сĕннипех Ишлейри кирпĕч заводĕнче «Ишлей тăрăхĕнче» ятлă хаçат тухма пуçларĕ. Халĕ вара ишлейсем Юрий Петровича хаçатăн хреснашшĕ теççĕ.

Çĕнĕ кĕнекен тĕп тĕллевĕ — Шупашкар районĕн хастар, ĕçчен тата пултарулăх çыннисен пурнăçне кăтартса парасси.

Н. А. Платонов.

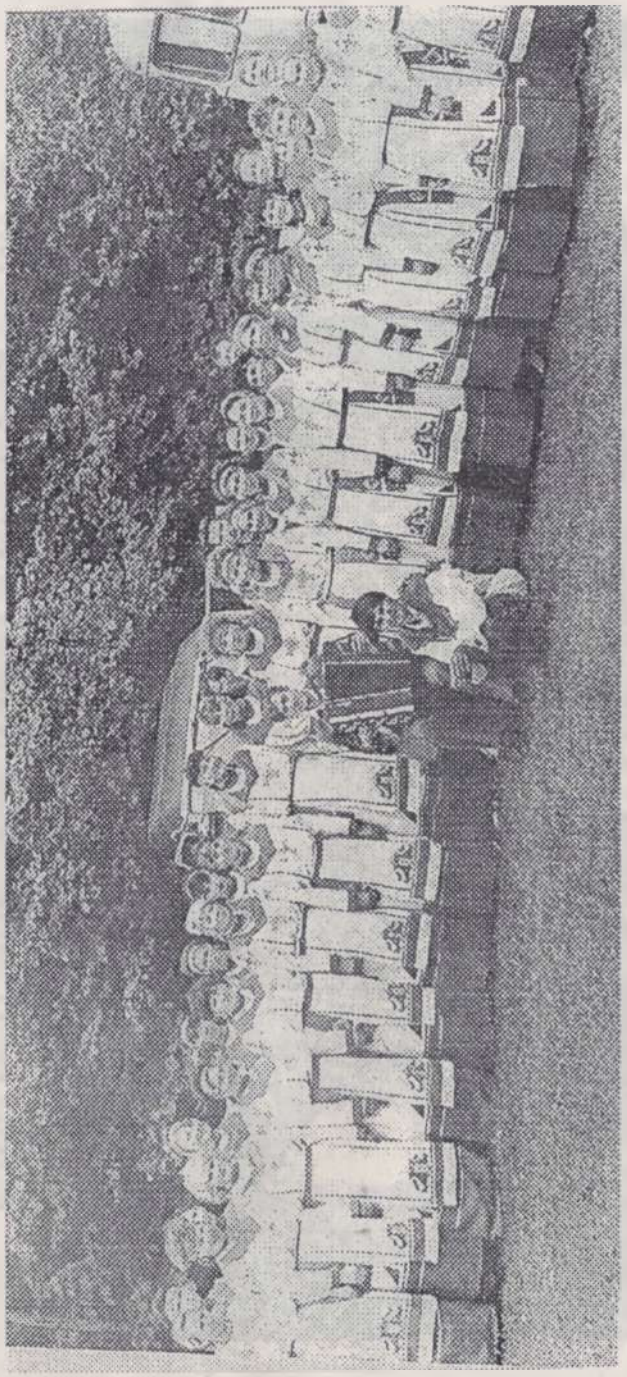

Шорккари "Туслăх" фольклор ушкăнĕ тата Çатра-Хочехмат тăрăхĕнчи артистсем Кӳкеçре, акатуйра. 1996 çул.

Ишлейри кирпёч завочён "Пилеш" ансамблён артисчёсем. Олкаш ялё. 2000 çул.

АНАÇУ ТА АНТАЛУ, ЁÇТЕШЁМ!

Умра — тусăмăн, ёçтешён, хамăрла калаçассăн — хресчен ывăлён, иккёмёш кёнеки. Тёрлё енлё пултарулăхпа паларнă Николай Алексеевичăн пёрремёшпе хальхи кёнекине кăларма тўпе хывнăшăн хама тата та аванрах туятăп. 1998 çулта Кўкеç типографийёнче кун çути курнă «Кўкеçпе Ишлей тăрăхёнче» ятлă кёнекен мелёпех калăпланă «Ентешсем» ятлă кăларăм та çыру ёçёпе нихăçан та аппаланман завод директорён пурнăçёнчи ăсталăхне ёнентерўллён катартмасть-и-ха? Çапах та, юнри-чунри те çук мар. Николай Алексеевичăн ашшё те, Алексей Платонович та, хăй физика-математика учителё пулин те, район хаçатёнче тăтăш ничётленнё. Çак туйăм тўрё кăмăллă ентешён ывăлёнче вăраннăшăн самуккассисемпе шорккасен каппаймасăр мухтанма тивёç пур. Мана та кăмăллăн лапартма аван: çав туртăма халăх çине вăратса илсе тухма тиврё вёт-ха... Вёренекенён ўсёмё вёрентекенёнчен пысăкрах пулни кёвёç чунлă мар юлташёшён — савăнăç. Сăмахăма пётёмлетсе çакна калам: пурнăçăн йывăр çулёпе малашне те ывăнмасăр, такăнмасăр утма кăват çиттёр сан, Николай Алексеевич! Малашне те сана алăри çивён калем пысăкрах калăпăшлă произведенисем çырма хистётёр, эпир çывăрса-тёлёрсе пуранаканскен йăхёнчен маррине аса илтерсех тăтăр. Анăçу та антăлу!

Юрий ЛИСТОПАД.
«Тăван ен» хаçатăн тёп редакторё.

УВАЖАЕМЫЕ РАБОТНИКИ ИШЛЕЙСКОГО КИРПИЧНОГО ЗАВОДА!

Совет Чувашского республиканского союза потребительских обществ от имени работников системы горячо и сердечно поздравляет Вас с достигнутыми в 1999 году успехами в развитии производственной деятельности завода.

Более четырех десятков лет Ишлейский кирпичный завод производит кирпич для пайщиков потребкооперации и жителей села Чувашской Республики. За эти годы значительно укрепилась материально-техническая база завода.

Мы рады тому, что Вы всегда в поиске нового, передового. Даже сейчас, в столь сложное время, с большой волей и настойчивостью коллектив завода продолжает наращивать темпы выпуска кирпича, помогая обеспечени, населения всей Чувашии товарами народного потребления.

По итогам экономического соревнования за IV квартал 1999 года Совет Центросоюза России присудил III место коллективу Ишлейского кирпичного завода среди предприятий и организаций Российской Федерации.

Примите искренние пожелания успешной и плодотворной работы, приносящей пользу людям и доставляющей удовольствие Вам. Пусть сбываются все Ваши надежды и желания, а мудрость и оптимизм способствуют финансовой стабильности, укреплению кооперативного единства и солидарности.

Желаем Вам и Вашим близким крепкого здоровья, счастья и благополучия, мира, добра и удачи.

Председатель Совета Чувашпотребсоюза
В. А. ГЛАДЫШЕВ.
2000 год, февраль, 2.

ПРАВИТЕЛЬСТВЕННАЯ ТЕЛЕГРАММА

Ишлеи Чувашской
Ишлейский кирпичный завод

Поздравляем коллектив завода с присуждением третьего места за эффективное ведение хозяйства по итогам работы за четвертый квартал 1999 года среди организаций Центросоюза Российской Федерации.

Председатель Совета **В. Ф. ЕРМАКОВ.**

Москва, 2000 год, февраль 4.

ГИМН ИШЛЕЙСКОГО КИРПИЧНОГО ЗАВОДА

Слова и музыка
экскаваторщика ИКЗ Н. В. Седоева

На тихой равнине вдоль леса,
На берегу речки Унга,
Где стоят белые березы,
Расположен кирпичный завод.

Припев:

Ишлейский кирпичный завод
Продолжает работу свою,
Выпуская красивый кирпич
Для строительства новых домов.

На завод приходят трудиться
Молодые девчата села.
У них работа спорится,
Потому что они стараются.

Припев.

Когда не могут работать
На полную мощность заводы,
Ишлейский кирпичный завод
Идет уверенно вперед.

Припев.

ОЛКАША — КОНЦЕРТПА

1997 çулта Хачăк вăрманĕнче «Ишлейский» ял хуçалăх кооперативĕ акатуй ирттерчĕ. Кирпĕч заводĕнчен унта Н. Платонов директорпа çак йĕркесен авторне чĕннĕччĕ. Юрлакансем, ташлакансем концерт кăтартма пуçларĕç. Эпир те уяв ячĕпе саламласа юрă юрларăмăр. Кайран кирпĕч заводĕнче Строительсен кунĕ ячĕпе уяв ирттертĕмĕр. Шупашкартан килнĕ артистсем концерт кăтартрĕç. Çаван хыççăн заводра художество пултарулăх коллективĕ йĕркелеме шутларăмăр. Çул хыççăн çул иртсе пычĕ. Завода çĕнĕ çынсем килчĕç, юрлама кăмăл тавакансем тупăнчĕç. Художество пултарулăх коллективĕ йĕркелерĕмĕр те репетици ирттерме пуçларăмăр.

Январĕн 12-мĕшĕнче Олкаш ялĕнче кирпĕч завочĕн ĕçченĕсем хăйсем тĕллĕн пĕрремĕш концерт кăтартрĕç. Л. Димитриевăпа А. Замятин ертсе пынипе сцена çине хĕрсен ушкăнĕ тухрĕ: Л. Московцева, С. Мишкина, И. Абаткина, В. Макарова, О. Саракеева. Вĕсем хăйсен çепĕç сассисемпе куракансене савăнтарчĕç. Ун хыççăн Н. Платоновпа пĕрле, вăл çырнă çемĕпе, Л. Московцева, В. Макарова шутлĕ юрă юрларĕç. В. Дмитриев, О. Саракеева, Е. Мясникова сценка интереслĕ вылярĕç. Заводăн ĕçчен хĕрĕсем А. Дмитриева, К. Иванова, С. Орлова çамрăксен ташшине катартрĕç. Çак йĕркесен авторĕ кирпĕч завочĕ çинчен юрă çырнă. Юлашкинчен заводри артистсем вăл ертсе пынипе заводăн гимне юрласа концерта вĕçлерĕç. Олкаш ялĕнче çуралса ӳснĕ, халĕ кирпĕч заводĕнче ĕçлекен В. Мишкин концерта аван ертсе пычĕ.

Çапла вара заводра кăçал «Пилеш» художество пултарулăх коллективĕ йĕркеленчĕ.

Н. СЕДОЕВ.

«Таван ен», 2000 çул, январĕн 22-мĕшĕ.

ЗАВОД ДИРЕКТОРĔ — КĔНЕКЕ АВТОРĔ

Самуккасси ялĕнче çуралса ӳснĕ Н. А. Платонова Шупашкар районĕнче кăна мар, республикăра та лайăх пĕлсе çитрĕç. Николай Алексеевич темиçе çул Ишлейри кирпĕч заводне ăнăçлă ертсе пырать: производство калăпăшĕ ӳсет, рабочисем ĕç укçи вăхăтра илеççĕ. Кунсăр пуçне çамрăк ертӳçе хĕвел тухăç меслечĕсемпе кĕрешекенсен секцийĕн тренерĕ, пушă вăхăтра футболла вылять, купăс калать, сăвă çырать, юрлать тата ташлать. Халĕ тата пултарулăхĕн тепĕр енĕ палăрчĕ: «Кӳкеçри издательство çурчĕ» предприятире вăл хăйĕн машинăпе Людмила Алексеевнăпа çырнă «Кӳкеçпе Ишлей тăрăхĕнче» кĕнеке кун çути кирчĕ. Унта, тĕпрен илсен, Платоновсем районти тата республикăри массăллă информаци хатĕрĕсенче пичетленĕ тĕрлĕ жанрлă материалсем кĕнĕ. Тираж — 500 экземпляр. «Мухтанма мар, халăх ĕç-хĕлне историре яланлăха хăварма кăлартăмăр ку кĕнекене», — тет Николай Алексеевич.

Н. МИРОНОВ.

«Хыпар», 1998 çул, ноябрĕн 27-мĕшĕ.

39 КĔНЕКЕ ПАРНЕЛЕРĔÇ

Культура вучахĕсен йывăрлăхĕсене çĕнтерме патшалăх та çителĕклĕ пулăшу парайми пулчĕ. Районти библиотекăсене кĕнекесемпе тата хаçат-журналпа тивĕçтересси çулран çул япăхланса пырать. 1991 çулта библиотекăсене 26 пине яхăн кĕнеке килнĕ пулсан, пĕлтĕр вара — 2600-е яхăн çеç. Çаканпа та эпир кашни пĕчĕк кĕнекешĕн те хавас. Кăçал кăна район библиотекине вулакансем 600 ытла кĕнеке парнелерĕç. Меценатсем пĕтмен, пуранаççĕ-ха морозовсем, мамонтовсем, третьяковсем...

Пирĕн районта та пур вĕсем. Ячĕсене эпир район хаçатĕнче маларах çырнăччĕ. Халĕ вĕсен çумне тепĕр икĕ çын хутшăнчĕ: Николай Платонов тата унăн машинăпе Людмила. Вĕсем районти библиотекăсене 39 кĕнеке парнелерĕç. «Кӳкеçпе Ишлей тăрăхĕнче» ятлă кĕнеке Шупашкар районĕн ĕçĕ-хĕлĕ тата паллă та сумлă çыннисем çинчен каласа парать.

Çак ырă кăмăллă ĕçшĕн эпир Платоновсен çемйине пысăк тав сăмахĕ калатпăр. Пархатарлăхшăн турă вĕсене ырлăхсывлăх парсах тăтăр.

С. ДЕМИДОВА.

«Таван ен», 1998 çул, декабрĕн 19-мĕшĕ.

«ÇУЛТАЛĂК ÇЫННИ». КАМ ЭСЕ?

Район хаçачĕн кăçалхи январь уйăхĕн 6-мĕшĕнче тухнă номерĕнче редакци «Çулталăк çынни» конкурс иртерес пирки çырнăччĕ. Вăхăт нумаях та иртмерĕ, пĕрремĕш çыру килчĕ. Ăна çитмĕлтен иртнĕ хисеплĕ ватă Р. Романова çырнă. Вăл «Тăван ен» хаçатăн 10-мĕш номерĕнче кун çути курчĕ (январĕн 24-мĕшĕ). Автор (шел пулин те, хăйĕн ячĕпе ашшĕ ятне палăртман) шухăшне çапла палăртать: «...Эпĕ «Тăван ен» хаçата пĕр сиктермесĕр вуласа пыратăп. Редакци «Çулталăк çынни» конкурс иртерни çинчен пĕлсен, никам пирки шутласа иличчен ман ума пĕр çын тухса тăчĕ. Эпĕ ун пирки ытларах хаçат урлă çеç пĕлетĕп, çапах та пултарулла çын тесе хаклатăп. Вăл çамрăк пулин те, пур ĕçе те тимлĕ пурнăçлама пĕлет. «Тăван енпе» те çыхăну тытать, Шорккари фольклор ансамбльне те хутшăнма вăхăт тупать, спортпа та туслă, «Тавсси» телеканал пулăшнипе эпир унпа пĕрре кăна мар паллашрăмăр. Вăл Ишлейри кирпĕч заводне ăста ертсе пынипе унта производство тĕрекленчĕ. Ялта çуралса ӳснĕскер, кил-тĕрĕшри ĕçсене те уйăрса тиркесе тăмасть ĕнтĕ вăл. Ку вăл — Николай Алексеевич Платонов».

Кăрлачăпа, март уйăхĕн 31-мĕшĕнче тухнă номерте Ишлейре пурăнакан Гавриловсен çемйи çырнă пĕчĕк çеç хайлавра та Н. А. Платонова ырăпа асăннă. Апрель уйăхĕн 28-мĕшĕнчи номерте вара Николай Алексеевичпа юридици факультетĕнче пĕрле вĕренекен 12 çын алă пусса çырнă тепĕр çыру пичетленчĕ. «...Шупашкар районĕнче ятлă çынсем йышлă, Апла пулин те, пирĕн шутпа, «Çулталăк çынни» пулма Н. А. Платонов, Ишлейри кирпĕч завочĕн директорĕ, тивĕç...», — тенĕ унта та.

Çак конкурспа сыхăннă çырусене пăхса тухнă май, нумаях пулмасть редакци сĕтелĕ çине килсе выртнă тепĕр çырăва та асăнмалла. Ăна Шоркка ялĕнче пурăнакан 17 çын алă пусса çирĕплетнĕ. Унăн текстĕ çапла: «Эпир, аялта алă пусакансем, «Çулталăк çынни» ятпа иртерекен конкурсра Ишлейри кирпĕч завочĕн ертӳçине Николай Алексеевич Платонова çĕнтерӳçĕ ятне илме тивĕçлĕ çын тесе шутлатпăр».

Вăл ертсе пыракан ĕç коллективĕ çулсеренех республикăра малти вырăнсенчен пĕрне йышăнать. Районта та тĕрлĕ спорт ăмăртăвĕсенче, уявсенче çак коллектив спонсор пулса пулăшать. Вăл тăрăшнипех «Тăван ен» хаçат çумĕнче «Ишлей тăрăхĕнче» ятпа хушма кăларăмăн темиçе номерĕ тухрĕ. Унăр пуçне вăл пушă вăхăт тупса кĕрешӳçĕсен секцине ертсе пырать тата Шоркка ялĕнчи «Туслăх» фольклор ансамблĕнче хăйĕн сассипе юрра илемлетет. Çемьере те ырă тĕслĕх çеç кăтартать. Вăл ертсе пыракан ĕç коллективĕ хамăр республикăра кăна мар, Раççейре те малти вырăнсенчен пĕрне йышăнма пултартăр...»

«Çулталăк çынни» конкурса пĕтĕмлетекен ятарлă комиссие урăх çын (ятне палăртнă тата темиçе çыру килчĕ. Çапла майпа районта çак конкурсра темиçе çын кĕрешрĕ. Комисси членĕсем пур те пĕр саслă пулса Ишлейри кирпĕч завочĕн директорĕ Николай Алексеевич Платонов «Çулталăк çынни» конкурсăн çĕнтерӳçи пулма тивĕçлине палăртрĕ. Çапла майпа вара 1998 çулта пирĕн районта çак хисеплĕ ята Николай Алексеевич Платонов çĕнсе илчĕ. Ăна редакцире парне кĕтет.

Николай Алексеевича çĕнтерӳçĕ ятне тивĕçнĕшĕн редакци коллективĕ йышăн саламлать. Малашне те çакăн пекех хастар та пултарулла пулма çирĕп сывлăх сунать.

«Çулталăк çынни» конкурс комиссийĕ.

«Тăван ен», 1998 çул, декабрĕн 24-мĕшĕ.

ТАВ ТĂВАТĂП

1998 çулта «Тăван ен» редакцийĕ пуçарнипе пирĕн районта пĕрремĕш хут «Çулталăк çынни» конкурс иртрĕ. Кӳкеçпе Апаш, Ишлейпе Ишек тăрăхĕнче пултарулла çынсем чылай. Вĕсем пирки нумайăшĕ хăйĕн шухăшне редакцие пĕлтернĕ. Вĕсен çырăвĕсем пичетленсе хаçата илем те кӳчĕç. 1999 çулта та, тата малалли çулсенче те иртермелле мар-ши? Ырă йăлана пăрахăçа кăларма кирлĕ мар пулĕ. Тĕрлĕ çыннăн тĕрлĕ шухăш, кашни çыннăн ĕмĕтне хаçат урлă пĕлме кăмăллă.

«Çулталăк çынни» конкурс комиссийĕн, манăн шухăшпа, тепĕр услови йышăнмалла: пĕр çынах икĕ çул умлă-хыçлă çĕнтерӳçĕ ятне ан тивĕçтĕр. Вара конкурс ытти пултарулла çынсемпе паллашма май парĕ. Конкурса хутшăннă тата хăйсен шухăшĕсене пĕлтернĕ çынсене тав сăмахĕ калатăп.

Н. ПЛАТОНОВ
1998 çулта иртернĕ
«Çулталăк çынни» конкурс çĕнтерӳçи.

«Тăван ен», 1999 çул, январĕн 16-мĕшĕ.

Н. А. Платонов статйисем

ПРОБЛЕМЫ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В ЧУВАШСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ

Вопросы местного самоуправления занимали умы человечества с древних времен. Так, основная масса сельского населения Древнего Египта, сохраняя личную свободу, жила в деревнях, представлявших собой (в отдельности или в некоторой совокупности) то, что принято называть сельской общиной.

Существовавшая у всех народов древнего мира сельская община возникает вместе с разложением рода и под влиянием этого процесса. От родовых порядков сохраняется коллективная собственность на землю: покупать, продавать, обменивать возможно только с согласия всех участников общины.

В отличие от порядков, существовавших в роде, каждая принадлежащая к сельской общине семья владеет особым участком вначале временно, на условиях более или менее регулярного предела, а затем постоянно.

В общем пользовании общины остаются свободные земли, включая нераспаханную целину, луга, леса и пр. Нередко случается, что общины обрабатывают часть земли сообща, предназначая полученный урожай на взнос налога, на создание запасов. Большая часть членов общины связана между собой родством, происхождением от общего предка. Однако с течением времени в ее среду проникают и неродственники, чужаки. Некоторые же общинники, напротив, вынуждены покидать ее в поисках заработка. Управление общиной осуществляется общим собранием, советом старейшиной.

По своему характеру сельская община является переходной формой коллективной собственности на землю, коллективного пользования ее плодами к частной собственности, к индивидуальному хозяйству. Однако в условиях Древнего Востока сельская община сохранилась и после того, как возникло классовое общество. Это объясняется тем, что земледелие здесь было возможно только как орошаемое.

«При тогдашних орудиях труда сооружение и поддержание оросительных систем требовали коллективного труда. Коллективным было, как легко понять, и пользование каналом, регулирование воды в нем, само распределение этой воды между отдельными полями и т. д. В этом главная причина того, что сельская община не погибла, что, мало изменяясь, она сохранялась в течение столетий и тысячелетий».[1]

Одним из древнейших памятников права являются законы Ману. Составлены они в Древней Индии — одной из брахманских (жреческих) школ между 2-м веком до н. э. и 2-ым веком н. э. (точное время до сих пор не установлено).

Законы Ману позволяют судить о взаимоотношениях власти и народа, в том числе и по вопросу управления селениями Древней Индии.

«Книга законов Ману» является одной из самых почитаемых в индуизме Дхармашастр (правовых кондификаций). В понимании индейцев, это не просто правовой кодекс, а Книга Закона — руководство к религиозному и гражданскому быту человека.

Предание приписывает Законам Ману божественное происхождение, относя их ко времени мифического Ману —родоначальника арийцев.

В Европейской литературе «Книга законов Ману» стала известна с конца XVIII века, с начала английского владычества в Индии.

Ниже приведем некоторые законы, дошедшие до наших времен:

— Царь должен назначать семь или восемь министров, предки которых были царскими слугами, сведущих в науках, храбрых, опытных в военном деле, благородного происхождения и испытанных.

— Он должен ежедневно обсуждать с ними обычные дела.

— (Сначала) спросив мнения каждого (из министров) отдельно, а (потом взгляды) всех вместе, он должен делать то, что (больше всего) выгодно для него в его делах.

— Но с самым выдающимся из них, ученым брахманом, царь должен совещаться о самых важных делах... царского правления.

...Приняв вместе с ним свое окончательное решение, он должен привести дело в исполнение.

— Он должен также назначать других служащих, честных,

[1] З. Л. Черниловский. «Всеобщая история государства и права». Юрист; Москва, 1995, с. 30.

умных, твердых, вполне способных собирать деньги и вполне испытанных.

— Войско вверяется полководцу... казна и (управление) государством — царю, мир и его противоположность (война) зависят от посла.

— Тот царь, который вследствие помрачения безрассудно притесняет своих подданных, в скором времени вместе со своими родственниками лишится царства и жизни.

— Он должен назначить сельского старосту для (каждого) селения, десятского для десяти селений, старосту для двадцати, сотского для ста и тысяцкого для тысячи селений.[1]

Проблемы местного самоуправления актуальны и в нынешнее время. Так, Конституция РФ, гарантируя согласно статьи 133 местное самоуправление, не раскрывает, какие вопросы следует считать местными. Ответ на этот вопрос имеет принципиальное значение.

Конституция, по которой сейчас живет Чувашия, представляет собой много раз перелатанную вещь — республика изменилась, а основной закон отстает от жизни. Так, в статье 128 записано: «Местная администрация подотчетна соответствующему местному Совету», т. е. в практике Советы давно преобразованы.

В этой работе автор попытался решить следующие задачи:

— сравнить ныне действующую и проект новой Конституции ЧР и предложить некоторые соображения по вопросам МСУ, которые могли бы помочь более динамично развить принципы народовластия в ЧР;

— предложить конкретные идеи в развитии МСУ в Чебоксарском районе с учетом социально-экономических, исторических, этнографических и других особенностей и традиций;

Правовую основу МСУ в Чувашской Республике составляют:

— Конституция РФ;

— Федеральный Закон «Об общих принципах организации МСУ в РФ» от 28 августа 1995 года;

— Конституция ЧР;

— Республиканский закон «Об организации МСУ в ЧР» и Закон ЧР «О выборах главы МСУ» от 16 марта 1996 года;

[1] Хрестоматия по всеобщей истории государства и права. том 1. Под редакцией К. И. Батыра и Е. В. Поликарповой. Юрист. Москва. 1996 год, стр. 32.

— Закон ЧР «О выборах депутатов представительных органов местного самоуправления» от 14 июня 1996 года;

— Устав Чебоксарского района, принятый районным Собранием депутатов 13 сентября 1996 года.

Конституция Чувашской Республики и республиканское законодательство о местном самоуправлении

Реформирование политического устройства и экономической системы, начатые в Российской Федерации и республиках в ее составе в 1989 году, повлияли на изменение взглядов на законодательство республик. Возросла насущность правового государства и принципа разделения властей. В общество пришло понимание, что закон — это не только способ достижения общественного согласия, но и важный рычаг развития государственности. Эти идеи получили отражение в конституциях республик. На их основе идет процесс становления правовых систем республик.

Согласно статье 119 Конституции Чувашской Республики местное самоуправление — это самоорганизация граждан для решения непосредственно или через систему государственных органов вопросов, касающихся данной территории.

Местное самоуправление осуществляется в границах района, города, района в городе, поселка и другого населенного пункта. Органами местного самоуправления являются и иные органы местного самоуправления — Собрание депутатов, глава местного самоуправления, местная администрация.

Устав Чебоксарского района

Решением Собрания депутатов Чебоксарского района Чувашской Республики от 13 сентября 1996 года принят Устав района и зарегистрирован Министерством юстиции Чувашской Республики 26 октября 1996 года. Район является административно-территориальной единицей — муниципальным образованием в составе Чувашской Республики с административным центром в поселке Кугеси.

Чебоксарский район может иметь герб, утвержденный Собранием депутатов.

Представительным органом самоуправления Чебоксарского района, обладающим правом представлять интересы населения, принимать от его имени решения, является районное Собрание депутатов.

Представительный орган самоуправления Чебоксарского района состоит из главы самоуправления района и 25 депутатов, избираемых населением на основе всеобщего равного и прямого избирательного права при тайном голосовании сроком на 4 года.

Глава самоуправления избирается гражданами, проживающими на территории района, на основе всеобщего, равного и прямого избирательного права при тайном голосовании сроком на 4 года и входит в состав районного Собрания депутатов и председательствует на его заседаниях. Глава самоуправления района в своей деятельности подотчетен населению района.

Главой самоуправления района может быть избран гражданин Российской Федерации не моложе 21 года, проживающий в Чувашской Республике, обладающий избирательным правом.

Глава самоуправления района:

— созывает заседания районного Собрания депутатов и председательствует на них;

— вносит в районное Собрание депутатов проект местного бюджета и отчеты об его исполнении, проекты программ и планов социально-экономического развития;

— представляет районному Собранию депутатов ежегодный отчет о деятельности администрации района;

— организует разработку и исполнение местного бюджета, программ и планов социально-экономического развития;

— назначает и освобождает от должности руководителей структурных подразделений администрации района;

— назначает и освобождает от должности глав сельских, поселковой администраций.

Сельские и поселковые администрации входят в систему исполнительных органов самоуправления Чебоксарского района и действуют на основании положения, утверждаемого администрацией Чебоксарского района.

Предметы ведения местного самоуправления

В ведении муниципальных образований находятся вопросы местного значения, а также отдельные государственные полномочия, которыми могут наделяться органы местного самоуправления.

К вопросам местного значения относятся:

— принятие и изменение Устава муниципальных образований, контроль за их соблюдением;

— владение, пользование и распоряжение муниципальной собственностью;

— местные финансы, формирование, утверждение и использование местного бюджета, установление местных налогов и сборов, решение других финансовых вопросов;

— комплексное социально-экономическое развитие муниципального образования;

— содержание и использование муниципального жилищного фонда и нежилых помещений;

— организация, содержание и развитие муниципальных учреждений дошкольного, основного общего и профессионального образования;

— организация, содержание и развитие муниципальных учреждений здравоохранения, обеспечение санитарного благополучия населения;

— охрана общественного порядка, организация и содержание муниципальных органов охраны общественного порядка, контроль за их деятельностью;

— регулирование застройки и планировки территорий;

— создание условий для жилищного и социально-культурного строительства;

— контроль за использованием земель;

— регулирование использования водных объектов местного значения, месторождений общераспространенных полезных ископаемых;

— организация, содержание и развитие энерго-, газо-, водоснабжения и канализации;

— организация снабжения населения топливом;

— содержание дорог и дорожное строительство местного значения;

— благоустройство территории;

— организация утилизации и переработки бытовых отходов;

— обеспечение противопожарной безопасности, организация муниципальной пожарной службы;

— содержание условий для организации мероприятий;

— создание условий и охраны труда, предупреждение производственного травматизма и профессиональной заболеваемости.

По сравнению с пройденным этапом в данное время в юри-

дической законодательной работе далеко продвинулись в решении вопросов местного самоуправления. Тем не менее, как мне кажется, надо много поработать для того, чтобы на местах было истинное народовластие. К примеру, из 21 районов Чувашской Республики только в 6 районах были проведены в декабре 1996 года выборы глав самоуправления в сельских администрациях. Это — Батыревский, Ибресинский, Козловский, Мариинско-Посадский, Моргаушский, Ядринский районы.

Местное самоуправление составляет одну из основ конституционного строя Российской Федерации. В постановлении Государственной Думы от 10 июня 1994 года «Об обеспечении конституционных прав населения на местное самоуправление в нормативных актах субъектов Российской Федерации» ставятся вопросы об устранении нарушений конституционных прав населения на самостоятельное определение структуры органов местного самоуправления, на необходимость исключения практики назначение глав местного самоуправления (местных администраций).

Сравнивая проект Конституции Чувашской Республики и Конституцию других республик приходим к выводу, что некоторые статьи требуют изменения и дополнения в интересах большинства жителей Чувашии.

Так, согласно статье 104 Конституции Марий Эл, глава администрации района, сельсовета, поселка избирается гражданами республики, проживающего на территории соответствующего района. В проекте Конституции Чувашской Республики в статье 62 записано: «Органы местного самоуправления в городах, районах возглавляют главы, назначаемые и освобождаемые Президентом Чувашской Республики из числа лиц, избранных в представительный орган местного самоуправления». Мне кажется, что Конституция Марий Эл более демократично решает вопросы местного самоуправления. А Конституция Татарстана еще более жестко подходит к этой проблеме. Так, согласно статье 130 глава администрации района назначается Президентом с согласия соответствующего Совета народных депутатов или избирается гражданами по предложению Президента Республики.

Проект Конституции Чувашской Республики мало учитывает исторические и этнографические особенности. В Конституции Калмыкии — степном Уложении — хотя и уделили проблемам местного самоуправления всего две статьи, но в статье 18 записали, что возрождение калмыцкого языка, сохранение, развитие и расширение среды употребления являются приоритетными задачами органов власти Республики.

По мнению многих общественных организаций выборы в местное самоуправление надо проводить с 8 утра и до 8 часов вечера, т. к. с 20 до 22 часов избиратели приходят для голосования не более 0,5% от общего числа проголосовавших. Тем лицам, которые хотят участвовать в голосовании согласно статьи 31 закона «О выборах главы местного самоуправления» дается право избирать за семь дней до дня выборов. Это вполне достаточно, для правильного волеизъявления избирателей. В Уставы многих районов для соблюдения истинного народовластия желательно добавить: «Одно и то же лицо не может быть избрано главой местного самоуправления более двух сроков подряд». Главы местных сельских администраций должны быть тоже избраны населением и они, как и глава района, не имеют право быть главами более двух сроков подряд.

Все выборы глав сельских, районных администраций, депутатов, Президента должны быть только в один тур. Исследуя и анализируя все выборы, прошедшие за последние 9 лет, автор пришел к выводу: кто вышел на первое место в предварительных выборах, тот неизменно выигрывал при повторном окончательном голосовании.

Выборы глав, депутатов всех уровней, Президента Чувашии надо проводить вместе в один день, желательно летом или осенью. Когда ограничим пребывание в выборных органах сроком не более двух раз подряд и если все выборы проводятся в один день, при этом один человек не имеет право баллотироваться на две выборные должности одновременно, то в этом случае изживем кумство, консерватизм, застойные явления, бюрократизм и волокиту.

И еще один вывод. Преобразование в органах местного самоуправления начато. Они поддерживаются основной массой населения и, в первую очередь, их экономически активной частью. Но, к сожалению, пока не существует, соответствующая сегодняшним потребностям, законодательная база не только на уровне Чувашии, но и на уровне Российской Федерации.

В этой связи уместно согласиться с точкой зрения Президента Чувашии. В частности, в отношении жесткой вертикали власти он сказал: «Жесткая конструкция — синоним неизменчивости, негибкости, непрактичности. У идеи есть еще

50828

один негатив: она ограничивает выбор, который делает население региона. Получается, населению страны какой-то «центр» не доверяет выбирать самостоятельно. А недоверие всегда очень слабая позиция, она вызывает ответную адекватную реакцию. И поэтому реализация подобного проекта не усилит, а наоборот ослабит государство и власть».

Все вышесказанное Президентом Чувашии целиком и полностью подходит и для органов местного самоуправления.

В интервью «Российской газете» ныне действующий Президент Чувашской Республики еще раз подчеркнул: «Местное самоуправление — тот участок, где все и решается. На местах лучше знают свои проблемы, видят, что нужно сделать, чтобы их не возникло».

1999 год, май.

НЬЮТОН

Из школьной программы по физике нам известно три закона Ньютона по основам динамики:

первый — тело движется прямолинейно и равномерно или находится в покое, если сумма сил, действующих на него, равна нулю;

второй — сила равна произведению массе тела на ускорение;

— третий — если на тело действует сила, то есть и противодействующая сила.

К сожалению, не все знают, что он не только великий ученый, но и знаменитый практик, государственный и общественный деятель.

25 декабря 1642 года в английском селе Вулсторпе родился Исаак Ньютон. Родители его были бедными и платили самый низкий налог.

Родился он недоношенным и в течение недели его жизнь висела на волоске. Во время кормления грудью долгое время не мог держать самостоятельно голову, поэтому ему одевали на шею специальный корсет.

В школе в списке успеваемости значился на предпоследнем месте. Однажды Исаак украл из сумки ученика, который по успеваемости был чуть лучше его, бутерброд, и тот ударил Ньютона. После драки выяснилось, что Исаак победил. Будущий ученый решил его обойти и в учебе. И без всяких усилий обошел не только его, но и всех учеников из своего класса.

После занятий в школе мастерил из дерева мельницу, а когда ветра не было, чтобы придуманная им игрушка вертелась, он запустил туда мышку и перед ней повесил сало, тем самым она, бегая, крутила мельницу. Смастерил солнечные часы, т. е. по длине тени определял время. Но при отсутствии солнца часы не работали, и он на этот раз тоже не растерялся: залил воду и просверлил маленькую дырочку. По мере отпускания уровня воды, поплавок через механизмы указывал точное время.

В 1661 году поступил в колледж Кембриджского университета. Учился, подрабатывал на пропитание, стипендию ему не давали, в связи с тем, что не блистал в учебе. В Кембридже раз в четыре года проводились выборы для учебы в старших курсах. Выдержав экзамен, он впервые начал получать стипендию на следующие 4 года учебы.

Учеба стала его страстью и он забыл даже про еду и сон.

Морские капитаны, торговцы требовали решения жизненных задач: на какой параллели находится их корабль, какой объем пивной бочки, найти площадь острова. Ньютон внимательно слушал лекции профессора Барроу и математика завладевает его умом, изучает Декартова геометрию.

1 октября 1667 года после четырех дней экзаменов Ньютона избирают в члены колледжа, который по уставу не имеет право жениться, но имеет право читать лекции студентам. В 1669 году представил работу ученому совету «Об анализе уравнений с бесконечным числом членов», которая была опубликована в печати и имела успех в Европе.

Целью моей статьи является не освещение великих открытий и изобретений Ньютона, известного широкому кругу читателей, а раскрыть многогранные способности выдающегося ученого.

В 1696 году Ньютона назначают смотрителем Монетного двора. В то время бумажных денег не было, их отливали из серебра и золота. Многие мошенники начали обрезать монету по краям и после переплавки продавать за границу. Нужны были срочные меры по восстановлению покупательской способности денег.

Началась большая перечеканка монет. Моментальная скоростная система мышления Ньютона очень была кстати.

Выпуск денег увеличилась в 8 раз, благодаря тому, что ученый показал себя не только теоретиком, но и практиком. Хотя в то время использовалась для прессования монет лишь сила лошадей. Ньютону работа по чеканке денег так понравилась, что он забросил научную работу. Он обращался к ученым, чтобы они не отвлекали его верно служить королю. В 1699 году его назначают управляющим Монетного двора.

10 января 1698 года в составе великого посольства причалил в английском порту 26-летний Петр I. Он хотел перенять опыт, накопленный при чеканке монет, изучить финансовую, законодательную систему управления в Англии.

Хотя точных записей о том, что Ньютон и Петр встречались и имели личную встречу нет, но вероятность знакомства очень велика, т. к. российский император и английский ученый в тот день одновременно были на Монетном дворе. Позже Ньютон лично выслал Петру переизданную свою книгу.

Ученый начал изучать финансы страны и пришел к выводу: чтобы увеличить полную занятость населения, надо увеличить выпуск денег. Советовал меньше закупать импортные товары, а больше экспортировать английскую продукцию. Тем временем сам собирал и щупал американские, турецкие и российские монеты, чтобы взять у них передовые методы изготовления. Более 15 лет проработал Ньютон управляющим Монетного двора. Одновременно с ноября 1703 года работал Президентом Королевского общества, который избирается английскими учеными.

Были у него в жизни крупные победы и чувствительные поражения. Так в 1701 году его избирают депутатом палаты общин от Кембриджского университета, а в 1705 году — провал на выборах.

Прожил он долгую и плодотворную жизнь, сделав многое для процветания Англии.

20 марта 1727 года, прожив 85 лет, он умер и благородные потомки на его усыпальнице вычеканили слова:

«Превзошел разумом человеческий род».

1998 год, ноябрь.

ХАММУРАПИ — ЦАРЬ ВАВИЛОНА

В последнее время модно хвалить или ругать законотворческие органы. В связи с этим не безынтересно знать, когда и кем эти законы придумывались и писались. Некоторые думают, что после революции, совершенной в России в 1917 году, другие же связывают с французкой конституцией 1791 года, а третьи имеют в виду «законы XII таблиц», «древнейший свод римского права», составленный в 450 г. до нашей эры десятью мужчинами-децемвирами.

Намного позже, а именно в XX в. до н. э. в маленьком государстве древнего Востока в Эшнуннах нашлись мудрые люди, которые придумали правила совместного проживания в обществе. До нас дошли всего восемь параграфов. Один из пунктов параграфа гласит: «Если человек купит раба, рабыню, вола или любую другую покупку, а продавца не сможет указать, то именно он — вор». На берегу реки Ефрат начал отстраиваться из глины, смешанный рубленой соломой и сеном город Вавилон. Наибольшего величия Вавилонское царство достигло при правлении Хаммурапи в 1792—1750 годах до н. э. 130 лет тому назад археологи нашли здесь плиту из черного камня высотой около 2 метров. Вверху изображен царь Хаммурапи, получающий от бога солнца жезл — символ власти. Ученые прочли надписи закона на обеих сторонах — камня, выполненные долблением. Многие историки утверждают, что чуваши когда-то обитали между реками Тигр и Ефрат. Быть может наши дальние предки участвовали в строительстве древнего Вавилона. Царь, правивший Вавилоном в XVIII в. до н. э. под именем Хаммурапи, установил законы, которые в настоящее время умещаются в маленькую книжечку. Они почти все дошли до наших дней. Любопытно ознакомиться с некоторыми из них:

— Если человек украдет достояние Бога или дворца, то этого человека должны убить, а так же того, кто примет из его рук украденное, должны убить.

— Если человек имеет долг, его жена, сын или дочь должны быть в рабстве 3 года.

— Если в доме человека вспыхнет огонь и человек, пришедший тушить его, обратит свой взор на пожитки хозяина дома и возьмет себе что-нибудь из пожитков хозяина дома, то того человека должны бросить в этот огонь.

— Если жена человека будет захвачена лежащей с дру-

гим мужчиной, то должны их связать и бросить в воду, если хозяин жены сохранит жизнь своей жене, то и царь сохранит жизнь своего раба.

— Если человек будет уведен в плен и в его доме нет средств для пропитания, и поэтому его жена войдет в дом другого и родит детей, а потом ее муж вернется и достигнет своей общины, то эта женщина должна вернуться к своему первому супругу, дети следуют за их отцами.

— Если врач срастит сломанную кость человеку или вылечит болезненную опухоль, то больной должен отдать врачу 5 сиклей серебра (1 сикль — 8.4 г).

— Если бык человека бодлив и соседи заявят ему, что он бодлив, а тот не притупит ему рогов и не спутает своего быка и этот бык забодает сына человека и причинит ему смерть, то он должен отдать 1/2 мины серебра (1 мина — 60 сиклей).

Другим древнейшим правилом жития являются законы Ману, который жил в древней Индии приблизительно в I в. до н. э. По преданию мифический Ману — родоначальник арийцев.

Исполнение законов Ману согласно обычаев и регилий считалось добродетельно. Вот некоторые выдержки из них:

— Брахман не должен вследствие гнева поднимать палки на другого человека, ни бить кого-либо, кроме сына или ученика, последних двух он может бить с целью их исправления.

— Наказание — великая сила. Оно губит царя, который уклоняется от своего долга.

— Царь должен конфисковать все имущество и ссылать тех порочных чиновников, которые позволяют себе брать деньги от просителей. Ибо слуги, для защиты народа обычно становятся хитрецами, которые пытаются завладеть собственностью других.

— По надлежащему обсуждению царь в своем государстве всегда должен назначать пошлины так, чтобы и он сам, и промышленник от своих занятий получали доход.

— Царь, тщательно рассмотрев дело, должен быть и строгим, и добрым; ибо царь, и строгий и добрый, весьма уважается.

— Закон губит, когда его нарушают, закон охраняет, когда его соблюдают, поэтому закон нельзя нарушать, чтобы нарушенный закон не покарал нас;

— Царь должен очень стараться наказывать воров: ибо он

когда наказывает воров, его слава увеличивается и его царство процветает.

— День и ночь женщины должны находиться в зависимости от мужчин своего семейства. Отец охраняет ее в детстве, муж — в молодости, сыновья — в старости.

— Даже если человек взял девушку законным образом, он может бросить ее, если она с пороком, обесчещена или отдана ему обманом.

— За преступные деяния, совершенные телом, человек становится в будущем рождении чем-либо неодушевленным; за грехи, совершенные словом — птицей или зверем.

В связи с тем, что более подробно освещены во многих исторических документах жизнь, быт и законы Древних Греции и Рима, в этом материале касаться этой темы не будем, а сразу перенесемся в V век нашей эры.

Во времена правления Хлодвига обычаи систематизировали и издали в виде законов, которые и в наше время имеют свою актуальность.

К примеру:

— Если кто сядет на чужого коня без позволения хозяина, принуждается к уплате 30 солид (золотая монета).

— Если кто назовет другого уродом, присуждается к уплате 3 сол.

— Если кто назовет свободную женщину блудницей и не докажет этого, присуждается к уплате 45 сол.

— Если кто назовет другого зайцем или волком, присуждается к уплате 3 сол.

— Если же свободный вступает в брак с чужой рабыней, он и сам вместе с нею должен стать рабом.

— Если кто увезет чужую жену от живого мужа, присуждается к уплате 200 сол.

— Если кто украдет годовалое или двугодовалое животное, присуждается к уплате 15 сол.

В виду ограниченности газетной полосы, здесь доведена до уважаемого читателя только мизерная часть того, что человечество накопило за 4 тысячи лет в области юриспруденции.

Нынешним законоведам, чтобы создавать новые, хорошие и действующие законы, желательно досконально и подробно изучить юридические документы Древнего Востока и Античного мира.

« Тăван ен», 1998 çул, майăн 16-мĕшĕ.

ХОТИТЕ БЫСТРО УСНУТЬ?

Однажды в Ишлейской библиотеке мне в руки попала случайно книга, написанная Леоновой А. Б. и Кузнецовой А. С., изданная в Московском университете. Она особенно полезна тем, у кого в жизни возникают стрессовые ситуации и в связи с этим пропадает сон.

Ниже привожу один из методов самовнушения.

1. Погружение в сон.

Проследите, чтобы ничто в Вашей одежде не мешало свободному дыханию и расслаблению. На некоторое время забудьте обо всех делах, заботах, неприятностях. Этот период отдыха посвятим себе — улучшению Вашего самочувствия и настроения.

Прислушайтесь к своему дыханию. Вы дышите спокойно и неторопливо. Четыре удара сердца — Вы делаете глубокий вдох. Четыре удара сердца — Вы делаете медленный выдох. Замедлите ритм дыхания: восемь ударов сердца — глубокий вдох, восемь ударов сердца — глубокий, полный выдох. Вы полностью освобождаете легкие от заполняющего их воздуха и наполняете их снова чистым, несущим покой и освежение, воздухом. Повторяйте про себя:

«Я дышу медленно и ровно. Мое сердце бьется ровно и неторопливо».

Сделайте глубокий, полный вдох. Немного задержите дыхание, а потом выдохните весь воздух. При выдохе в верхней части живота, в области солнечного сплетения появляется ощущение приятного, прогревающего тепла. Усильте это ощущение внутреннего тепла, повторяя фразу:

«Мое солнечное сплетение излучает тепло. Все мое тело расслабляется и теплеет».

Представьте себе, что Вы постепенно погружаетесь в теплую воду. Расслабляются мышцы ног. Они наливаются теплом и тяжестью. Волна приятного, успокаивающего тепла охватывает стопы, голени, колени, бедра. Повторяйте про себя:

«Мои ноги теплые и тяжелые. Мои ноги полностью расслаблены».

Ощущение тепла распространяется выше. Оно наполняет нижнюю часть живота, достигает поясницы. Вся нижняя часть тела расслаблена, наполнена ощущением приятного, тяжеловатого тепла.

Теплая волна поднимается выше, захватывая живот, бока, спину, грудь. Тепло, поднимающееся снизу, сливается с теплом, которое излучает солнечное сплетение. Повторяйте мысленно про себя:

«Мышцы туловище теплые и тяжеловатые. Все мое туловище мягкое и расслабленное».

Расслабляются руки. Вы чувствуете сначала легкое покалывание, а затем тепло в кончиках пальцев. Постепенно теплеют и тяжелеют кисти рук, предплечья, плечи. Руки охватывает волна расслабляющего тепла. Повторяйте мысленно про себя: «Мои руки теплые и тяжелые. Мои руки полностью расслаблены».

Постепенно теплая волна распространяется на плечи, верхнюю часть спины, поднимается по шее. Плечи, спина, шея полностью сбросили груз напряжения. Тепло с передней поверхности шеи затекает за уши, концентрируется в области основания затылка. Затылок становится теплым, почти горячим. Повторяйте мысленно про себя:

«Мои плечи, шея полностью расслаблены и теплые. Мой затылок почти горячий».

Представьте, что Ваше тело погружено в теплую воду и мягко колышется в теплой, прогревающей жидкости. Одно лицо над водой. Его освещают легкие солнечные лучи, овевает приятный, прохладный ветерок.

Расслабляются мышцы лица. Тепло легкими волнами пробегает по внешней части щек. Тепло, мягкое и тягучее, заполняет глазные впадины. Оно дает полностью расслабиться и отдохнуть глазам. Повторяйте мысленно про себя:

«Мое лицо спокойное, расслабленное. Мои глаза прогреты внутренним теплом».

Вы расправляете брови, прогоняете оставшиеся морщинки со лба. Лоб ровный, чистый, прохладный. Повторяйте мысленно про себя:

«Мой лоб приятно прохладен. Мое лицо отдыхает. Мое сознание чистое».

Проверим, достигли ли полного расслабления все участки Вашего тела. Лоб спокойный, ровный, прохладный. Глазные впадины заполнены приятным теплом. Лицо спокойное, ровное, чистое. Глаза закрыты, нижняя челюсть слегка отяжелела, роть чуть-чуть приоткрыт. Лицо отдыхает, подставленное рассеянным солнечным лучам и легкому ветерку. Затылок теплый, почти горячий. Шея и плечи расслабленные, теплые,

обмякшие. Теплом наполнены руки до кончиков пальцев. Руки теплые и отяжелевшие. Приятная теплая волна наполнила грудь, бока, живот. Тепло распространилось по бедрам и голеням, достигая кончиков пальцев ног. Ноги теплые, отяжелевшие. Повторяйте мысленно про себя:

«Все мое тело расслабленное и теплое. Я отдыхаю. Я отдыхаю и набираю новых сил».

Вы полностью расслаблены. В Вашем сознании возникают картины полного покоя и отдыха. Ощущение тяжести полностью исчезло из Вашего тела. Вы легки и невесомы. Ваше тело колеблется в такт Вашему дыханию. Вдох — Вы поднимаетесь вверх, парите. Выдох — Вы опускаетесь, собранная энергия и бодрость распространяются по самым удаленным участкам Вашего тела.

Вдох, выдох, вдох, выдох. Приятное ощущение легкости, свежести. Вы не чувствуете контуров Вашего тела. Вы растворились в приятной атмосфере полного покоя, отдыха. Силы восстанавливаются. Вы начинаете чувствовать, как по сосудам струится обновленная кровь, несущая свежие силы. Вы чувствуете прилив энергии в каждой клеточке Вашего тела».

2. Выход из сна.

«...Вы отдыхаете, сознание проясняется, Вы начинаете чувствовать все свое наполненное бодростью и энергией тело. Повторяйте мысленно вместе со мной:

Я чувствую прилив сил и энергии.
Мое сердце бьется ровно и мощно.
Мои силы полностью восстановлены.
У меня хорошее настроение.
Я легко владею собой.
Мне спокойно и радостно.
Мне приятно общество людей.
Я легко справляюсь с работой.
Ритм Вашего дыхания становится энергичное.

Вы делаете глубокий вдох. Задержите дыхание. Сознание ясное. Мысли работают четко.

Ваше тело наполнено бодростью.

Вы полностью отдохнули! Вы бодры и готовы продолжить работу! У Вас отличное настроение!»

1998 год, апрель.

Платоновсен семйи. 1959 гул.

Л.А. Платонова хĕрĕпе тата йăмăкĕсемпе. 1999 çул.

Тăхлачсемпе хăтасем. 1978 çул.

ФРАНЦУЗСЕМ — ШОРККАРА

Чăнах та, ырă çын е ырă ушкăн çинчен ырă хыпар таçта та çитет: Шорккари фольклор ушкăнĕн концертне курма Çатра Хочехмат шкулне Парижран килнĕ туристсен ушкăне çитрĕ.

Францирен вĕсем Москава самолетпа вĕçсе çитнĕ, унтан вара автобуспа — Чулхула урлă, Шупашкарта хăна çуртне вырнаçнă хыççăн вăхăта сая ямасăр тăрех концерта васкаçă. Вĕсене çак шкулта вĕренекенсем чечексемпе кĕтсе илчĕç.

Хăнасем классенче, кабинетсенче пулчĕç, кружоксем мĕнле ĕçленнипе интересленчĕç. Шкулĕнче таса та илемлĕ. Çакă ĕнтĕ шкул директорĕ Н. В. Дмитриева коллектива лайăх ертсе пыни çинчен калать. Столовăйĕнче шкул ачисем мĕнле апатланнине те кĕрсе курчĕç хăнасем.

Çак вăрăм çула вĕсене М. Пайелен илсе тухнă, Марселен вырăсла лайăх каласаçать. Вырăс чĕлхине шкулта вĕреннĕ. Кайран, институт пĕтернĕ хыççăн, Москавра посольствăра тăлмач пулса 2 çул ĕçленĕ.

Чăваш Республикинче вăл иккĕмĕш хут. Хăй калана тăрăх, Шупашкарти 59-мĕш номерлĕ шкула спонсор пулăшăвĕ парса тăрать.

Пĕр-пĕринпе паллашнă хыççăн пуçланчĕ вара кĕтнĕ концерт. Пуçланчĕ уяв. Фольклор ушкăнĕн баяншисĕ Михаил Леонидович Леонидов кĕвĕ пуçласан акăш евĕр шуса тухрĕç хăйсен илемлĕ чăваш тумĕпе хорти артистсем. Куç хупмасăр пăхрĕç вĕсене хăнасем. Тыткăна илчĕ вĕсене ĕлĕкхи чăваш юрри.

Зинаида Веня Семеновсем чăвашла шӳтлĕ юрă юрласа пĕтерсен, ура çине тăрсах тăваллăн алă çупрĕç французсем. Вĕсем те, хамăр та тахçанах пĕр-пĕрне пĕлнĕ пек туйăнса кайрĕ çак самантра.

Унтан вара хăйсен ăсталăхне кăтартма шкул ачисен черет çитрĕ. Вĕсемпе шкул директорĕн çумĕ Лидия Ильинична Шайманова репетицисем иртнĕ. Чăн-чăн талантсем ӳсеççĕ çаканта.

Кун хыççăн ыйтусемпе хуравсен вăхăчĕ пуçланчĕ. Эпир Франци çĕршывĕпе кăсăкланнăмăр, вĕсем вара чăваш халăхĕ пирки, ăçтан вĕсем, çаканта çити мĕнле килни çинчен пĕлесшĕн пулчĕç. Историкем калана тăрăх, пиçетрен, ăшă çĕртен, Тигрпа Ефрат юханшывĕсем патĕнчен килнĕ теесен, тĕлĕнмеллипех тĕлĕнчĕç вĕсем.

Пĕр уйăх ĕçленĕ укçипе вăтам пурăнакан француз Чăваш çĕршывне килсе курма пултарать тесен, вара шкула пуçтарăннă халăх тĕлĕнмеллипех тĕлĕнче.

Сисĕнмесĕрех уйрăлмалли вăхăт çитрĕ. Çакă та палла пулчĕ: французсем те ĕçлеççĕ. Пĕри — ял хуçалăх офисĕнче, тепри вара Раççей çинчен видеофильм ӳкерет. Хăш-пĕрисем çемйипех тухнă çак çула. Пенсие тухнă çынсем те пур вĕсен хушшинче. Нумайăшĕ отпуск вăхăтĕнче курма тухнă анлă Раççее.

Автобус кăшт кайсан, хăнасем темшĕн чарăнчĕç, каялла тула тухрĕç. Çакна курсан, çынсем малтан вĕсен техники ванна пулĕ тесе шутланăччĕ. Çук, апла мар иккен. Вĕсем Шорккари кивĕ çил арман умне пухăнса видеопленка çине асăнмалăх кадрсем ӳкерме пуçларĕç.

Эпир те вара хăçан та пулин Парижа çитсе, Эйфель башни çине хăпарса çӳлтен пăхса тăрасси çинчен ĕмĕтленме пуçларăмăр. Ĕмĕтленни пурнăçланма пултарать те пуль, мĕншĕн тесен, пире французсем хăнана чĕнчĕç. Халĕ эпир вĕсем валли Шоркка клуб заведующийĕ В. А. Журавлв ертсе пынипе çĕнĕ программа хатĕрлеме репетицисем ирттерме пуçларăмăр.

«Тăван ен», 1996 çул, майăн 21-мĕшĕ.

КОНЦЕРТ ХЫÇÇАН КОНЦЕРТ

Акă çитрĕ çуркунне,
Килчĕ ячĕ ăшăтса,
Хĕвел хытă хĕртнĕçем
Çитрĕç уяв кунĕсем.

Уяв кунĕсене кĕтсе Шоркка ялĕнчи фольклор ушкăнĕ те тăрăшса репетицисем ирттерчĕ. Пĕр уяв та концертсăр иртмен вĕсен. Ку хутĕнче те хăйсен пултарулăхĕпе Çатра Марка ялне кайса çынсене тĕлĕнтерсе, савăнтарса килме шутларĕç вĕсем. Хăйсен тĕллевне пурнăçларĕçех. Çĕнтерӳ кунĕ ячĕпе майăн 8-мĕшĕнче Çатра Марка клубне çитсе кĕчĕç. Клубра малтанах халăх йышлă марччĕ. Çуракки вăхăчĕ, кашнинех вăхăтра лартса хăварас килет. Майĕпен клуб та халăхпа лăкаç тулчĕ. Пушă вырăнсем çукпа пĕрех. Ватă çынсем савăннă, кун пек пысăк ушкăнлă коллективпа концерт хамăр ĕмĕрте пĕрремĕш куратпăр теççĕ. Мĕнле-ха савăнмăн, чăвашла тĕрленĕ кĕписене курсан чун çĕкленет. Хĕрсен — ерешленĕ шурă кĕпепе хĕрлĕ саппун. Каччăсен вара ĕлĕкхи пек тĕрĕллĕ хĕрлĕ кĕпесем.

Вĕсем хăйсен пĕрремĕш юррине ĕлĕкхи вăйă картинче юрланă пек залтан сцена çине карталанса тухса юрларĕç. Иккĕмĕш юрă вара пăтăрсене чысласа Елизавета Кирилловна Кириллова çырнă «Аттене анне ăсатрĕ çапăçу хирне» пулчĕ. Çак юрра юрласан залра нумайăшĕн куçĕсем шывланчĕç. Елизавета Кирилловна Çатра Хочехматра нумай çул учитель пулса ĕçленĕ. Халĕ пенсире пулсан та алă усса лармасть. Яланах концертпа çӳресе çамрăксене тĕслĕх парать. Амăшне пăхса унăн хĕрĕ те парăмра юлмасть. Наталия Вениаминовна Дмитриева хальхи вăхăтра Çатра Хочехматра шкул директорĕ пулса ĕçлет. Концерта та вăлах ертсе пырать. Уйрăмах Вениамин Семеновичпа Зинаида Григорьевна Семеновсем юрланă авалхи шӳтлĕ кĕтӳç юрри «Пуччи-пуччи-муки» камăла кайрĕ. Тăваллăн алă çупрĕç. Ку концертра шкулта вĕренекенсем те маттур пулчĕç, хăйсен çамăл ташшисемпе халăха тытканларĕç. Концерт вĕçленсен клуб заведующийĕ тав сăмахĕ каларĕ. Хăна туса чей ĕçтерчĕ.

Çак концертсене хатĕрлеме Шорккари клуб заведующийĕ Владимир Андреевич Журавлевпа Михаил Леонидович Леонидов тăрăшаççĕ. Пысăк тав вĕсене тата концерта хутшăнакансене. Унта çемьесем те хутшăнаççĕ. Ватăлма ан пĕлччĕр çак çынсем. Яланах тăрăшса çĕнĕ юрă-ташăсем хатĕрлеччĕр.

Çапах та юлашкинчен калас килет. Камăн Шоркка ялĕнчи фольклор ушкăнне концертпа курас килет, вĕсенчен заявкăсем кĕтетпĕр. Çырса йыхрав ярăр. Пырса савăнтаратпăр.

«Тăван ен», 1996 çул, майăн 16-мĕшĕ.

ШОРККАСЕМ — ЧИРКУЛЛЕ МĂНАЛТА

Хапăл тусах кĕтсе илчĕç мăналсем Шорккари фольклор ушкăнне. Тахçанах кĕтеççĕ вĕсене. Çакă шорккасене татах вăй кĕртнĕ. Клубра халăх нумай пуçтарăннă. Чи малтан уява ертсе пыракан Н. Дмитриева маларах килеймен пирки каçару ыйтса хăнасене кĕтсе илме клуба илемлетсе, юсав ĕçĕсене кĕске вăхăтра туса пĕтернĕшĕн тав сăмахĕ каларĕ. Фольклор ушкăнĕ çак ĕçре хастарăн тăрăшнă, А. Ковалье клубра пуçтарăннă халăх умĕнче асăнмалăх парне парса чысларĕ. Сцена çинчи уява телевидени ыйтнă пирки видеопленка çине пĕтĕмпех çырса илнĕ. Унти музыка передачисен

редакцийĕ Шорккари фольклор ушкăнне телевизорпа кăтартма май пурри пирки систерсе хăварнă.

Шоркка сыннисемшĕн те Мăнал клубне килни усăллă пулнă. Ялти клуб фольклор ушкăнне çӳреме кăмăл тăвакансене пурне те вырнаçтарайман пирки, халăх вăйĕпе вĕсем, Мăналти клуб проекчĕпе, çурт-йĕр тума çăва тухсан пуçласшăн. Çак ĕçе пуçăнма хăйсен ирĕкĕпе укçа-тенкĕ çуршар миллион паракансен йышĕ те нумайланса пырать.

Çак уява кайса килме пулăшнăшăн районти культура пайĕн заведующине Л. Фомина тата автобуспа УАЗ шоферĕсене нумай тăрăшнăшăн Шорккапа Мăнал ялĕнче пурăнакан çынсем тав тăваççĕ, пурне те пурнăçра ырлăх-сывлăх çеç сунаççĕ.

«Тăван ен», 1996 çул, декабрĕн 5-мĕшĕ.

ПИРĔН ÇЕМЬЕ ТУСĔ

Район хаçатне, «Тăван ене», 65 çулхи юбилей ячĕпе ăшă сăмах каличчен унта тăрăшакансене чăн малтан, пурне те саламлатăп. Шкула çӳреме пуçличченех, аслисем кĕтӳ кĕртсен, килти ĕçсене пуçтарсан, кӳршĕсемпе урама пуçтарăнса райхаçата вуланине паянхи пекех ас тăватăп. Районти çĕнĕ хыпарсемпе, калавсемпе тĕплĕн паллашаттăмăр, ял хуçалăх предпритийĕсем пĕр-пĕринпе ăмăртса, кам мĕн чухлĕ сĕт, аш-какай, чăх çăмарти туса, тырпул пуçтарса илнине тимлĕ тишкереттĕмĕр. Паянхи хаçат пахалăхĕпе те (те хамăр çак районта çуралнă тата пурăннă пирки-ши) ытти райхаçатсенчен пĕртте кайра пек туйăнмасть.

Хальхи вăхăтра «Тăван енре» ĕçлекенсем пурте ырă кăмăллă, тараватлă, пултаруллă çынсем. Вĕсем районта пурăнакансене çĕнĕ хаçатпа савăнтарма тăрăшаççĕ. Камсем-ха вĕсем? Ю. Степанов тĕп редактор (Шупашкар хули), В. Савинкин яваплă секретарь (Шупашкар хули), ял хуçалăх пайĕн заведующийĕ Л. Белов (Ишлей), çырусен пайĕн заведующийĕ П. Павлов (Шупашкар хули), В. Петров обществăлла пурнăç пайĕн заведующийĕ, выраНти радиовещани редакторĕ (Чĕркаш ялĕ), Г. Семенов фотокорреспондент (Кӳкеç), Н. Миронов аслă корреспондент (Чулкасси ялĕ), В. Иванова корреспондент (Пранькка ялĕ), Т. Федорова бухгалтер (Шупашкар хули), Г. Львова корректор (Кӳкеç), М. Егорова секретарь-машинистка (Кӳкеç). Вĕсенчен эпĕ те хаçата çырма хăнăхса пыратăп, ман материалсем те тăван хаçатра выраН тупаççĕ.

Хамăн çеç мар, юратнă машăрăмпа хĕрĕм те час-часах хăйсен шухăш-кăмăлне, курни-илтнине хаçат урлă пĕлтереççĕ.

«Тăван ен» — пирĕн çемье тусĕ. Пире вăл ăс та парать, пурăнма та вĕрентет. Çавăнпа та эпĕ Шоркка ялĕн çыннисен, Ишлейри кирпĕч завочĕн коллективĕ ячĕпе «Тăван ен» хаçата вăхăтра тухса тăрса районти кашни киле çитме, пĕтĕм вулаканшăн çывăх юлташ пулма ăнăçу сунасшăн.

«Тăван ен», 1997 çул, июлĕн 26-мĕшĕ.

ШУПУÇÇЫННИНЕ ХИСЕП ТУНИ ПУЛĔ

Чăвашсен паллă поэчĕ Н. В. Шупуççынни Иккасси ялĕнче çуралса ӳснине вулакан пĕлме кирлĕ. 1897—1905 çулсенче кунти шкулта вĕреннĕ. Вăл кăна мар, кунтах 1904—1907 çулсенче паллă драматург, композитор Ф. П. Павлов, 1964—1970 çулсенче Георгий Ирхи поэт, ЧР тава тивĕçлĕ учителĕ Юрий Егорович Марков (вăл халĕ те, пенесире пулин те, шкулта ĕçлет) тата ытти паллă çынсем вĕреннĕ.

Шкула 1887 çулта И. Я. Яковлев тăрăшнине уснă. Ун чухне вăл пĕр класлă училище шутланнă. 1975 çулта икĕ хутлă çĕнĕ шкул хута каять. Шупуççынни, Павлов вĕреннĕ çурта пăсмаççĕ, унта интернат йĕркелеççĕ. Юнашар ялсенчен çӳрекенсем çил-тăман, çурхи шыв-шурта çĕр каçма пултараççĕ.

Инкек куçа курăнса килмест, теççĕ çав. Çĕнĕ шкула, 22 çул ĕçленĕ хыççăн, 1997 çулта хупаççĕ. Стенасем, никĕс, тимĕр бетонран тунă мачча плитисем çурăлма, ишĕлме пуçлаççĕ. Ватă çынсем çĕнĕ шкул чиркӳ масарĕ çинче ларнине ас тутараççĕ. Клуба та, чиркĕве пăсса, çав вырăнтах лартнă-мĕн.

Çапла вара кивĕ шкула тавăнма тиврĕ. Кунта кашни класри камакана кашни кун вутăпа хутмалла. Кивĕ çурт, паллах, ăшша та вăрах тытмасть. Спортзал, апат çимелли уйăм пӳлĕм çук. Çакă мана, Иккасси шкулĕнчен вĕренсе тухнăскере, питĕ пăшăрхантарать. Шкул директорĕн сумĕ Георгий Федорович Захаров калана тăрăх, вăл таçти пысăк пуçлăхсем патне çитнĕ, пулăшу ыйтнă, кĕтсе илеймен. Сан эпидемстанци нормисене пăхăнма май çук. Шкула хупмалли кăна юлать. 20 учителĕн, техперсоналăн, 150 ачан ăçта кайса кĕмелле?

Пирĕн республикăра, статистика кăтартăвĕсене ĕненсен, кашни çул 12 çĕнĕ шкул хута яраççĕ пулсан, Иккасинче те тытăнмалла çак ĕçе. Унсăрăн çамрăк ăру пирĕн паянлăха

ăнланмĕ, каçармĕ. Иккасинче пурăнакансем çак пăтăрмаха сирсе яма пулăшу ыйтаççĕ, ырă çынсем, организацисем тупăнасса шанса тăраççĕ. Мĕншĕн тесен. Иккасси шкулне пĕтернĕ И. Я. Яковлева, Н. В. Шупуççыннине; Ф. П. Павлова, ытти енташсене хисеплеменнине пĕлтерет.

«Тăван ен», 1998 çул, январĕн 27-мĕшĕ.

ВИНОГРАДОВСЕМ

Ялта кӳршĕсене çеç мар, пĕтĕм ял-йыша çывăх пĕлетĕп, мĕншĕн тесен вĕсене кашни кун тенĕ пекех куратăп, калаçатăп. Курмасан та ытти çынсенчен камăн хĕрне тата хăш кун çураçма килнине, туй кунне, камăн ĕнни пăруланине тата ытти çинчен те илтетĕп. Этемĕн йăхне те — аслашшĕнчен пуçласа мăнукĕ таранах — аванах пĕлетĕп. Çав вăхăтрах Шорккари Виноградовсен çемйи çинчен халиччен пĕлмен лайăх хыпар та илтме тӳр килчĕ. Пĕррехинче вĕсем çурт-йĕр купаламашкăн кирпĕч туянма завода пынăччĕ. Çавăн чухне тĕплĕнрех ыйтса пĕлме май килчĕ те манăн.

Эпĕ ача чух Ф. П. Виноградов «Звезда» колхоз председателĕччĕ. Хуçалăх тыр-пула, лахча çимĕçе вăхăтра пуçтарса патшалăха парса тăратчĕ. Фадей Прохоровича халăх çеç мар, район пуçлăхĕсем те хисеплетчĕç. Савăнма пулĕ колхоз ĕçĕсене туса пыма «Победа» автомашина çирĕплетсе панă. Çакăн пек техника пирĕн районта пĕрремĕш пулнă. Ку автомашинăпа колхоз уй-хирĕсем тăрăх запас пайсем, сĕрмеллисунтармалли материалсем турттарнă. Машăрĕ, В. Ф. Амурцева ял Советĕнче секретарь пулса тивĕçлĕ канăва тухнченех ĕçленĕ. Халĕ Вера Федоровна мăнукĕсене ялти ĕçе хăнăхтарать, воспитани парать. Вĕсем виçĕ ывăл, пĕр хĕр пăхса çитĕнтернĕ. Пурте семьеллĕ, ача-пăчаллă ĕнтĕ. Уйрăмах манăн аслă ывăлĕ Валерий çинчен чарăнса тăрас килет. Вăл Иккасинчи шкулта вăтам пĕлӳ илнĕ хыççăн энергетика техникумĕнчен вĕренсе тухнă. Шкулта та спортпа туслă пулнă пирки хулара тренировкăсене тимлĕн çӳреме пуçлать. Çара илсе кайсан виçĕ сул велосипедпа тата йĕлтĕрпе туслă пулнă. 1968 çулта спорт мастерĕн ятне çĕнсе илнĕ Олимп чемпионĕпе Валерий Ярдыпа пĕрле трассăсем тăрăх нумай тар юхтарнă. Каярахпа Валерий Фадеевич университетра тата «Спартак» спорт обществинче тренер пулса ĕçленĕ. Халĕ те ăна часчасах чупнине курма пулать. «Нумай-нумай километр чупма

вăй нумай кирлĕ-çке, эсĕ тутлă апат çиен е урăхла вăрттăнлăх тупнă?» — тесе ыйтсан, вăл кĕскен çапла хуравларĕ: «Тренировкăсене час-часах ирттерсен, организм хăех перекетлĕн ĕçлеме пуçлать».

Валерий Фадеевич халĕ Шупашкарта пĕр предприятие ертсе пырать. Машăрĕпе, Вера Никифоровнăпа, хĕрпе ывăл пăхса ӳстернĕ. Вĕсен мăнукĕсем те пур. Сăпайлă çынсем вĕсем — Виноградовсем. Кирпĕч туянма пыман пулсан, паян кун та пĕлес çук Шрокка ялĕнче ырă чунлă, ăшă кăмăллă çынсем пурăннине.

Çакăнтах каласа хăвармалла: Валерийĕн шăллĕ Владислав пур. Вăл нумай вăхăт колхозра энергетик пулса тăрăшнă, халĕ те çав ĕçпе Кӳкеçре вăй хурать. Унăн пултаруллă машăрĕ Настя пур, вăл почтальонка пулса ĕçлет. Пушă вăхăтра «Туслăх» фольклор ушкăнне ташлама-юрлама çӳрет. Вĕсем ачисене лайăх воспитани параççĕ, тарават пулма, ватă çынсене хисеплеме вĕрентеççĕ.

«Тăван ен», 1998 çул, майăн 30-мĕшĕ.

«ТĂВАН ЕН» ТАТА АЧА УКÇИ

Елĕкхи римлянсем калашле, пурнăçра çăкăр тата курав кирлĕ. Шел пулин те, паянхи пурнăçра çăкăрĕ те пирĕн сĕтел çине йывăрăн çитет. Пĕрисем ĕç тупаймаççĕ, теприсем ĕçлесен те хăйсен тӳпине вăхăтра илеймеççĕ. Кун каçа ним тума аптăранă çынна кичем, вăхăчĕ те вăраххăн шăвать, вăл йывăр шухăша путать. Çак тапхăрта ăна чир-чĕр çĕнтерме пултарасси те пулать. Çавăнпа та пулĕ ĕнтĕ патшасем вăхăтĕнче вĕсен влаçне хирĕç калаçакансене обществăран хăтарса пĕчченшерĕн тĕрмесенче хупса усранă. Чи хăрушла сăпат шутланнă çакă сыншăн. Вĕсене никампа та калаçтарман, хăçат та вулаттарман, 5—10 çултан тăнран та улшăннă.

66 çул тухса тăрать ĕнтĕ пирĕн район хăçачĕ. Паян вăл пахалăхĕпе, ытти районсенчисемпе танлаштарсан, малти вырăнсенчен пĕрне йышăнать. Ăна компьютерпа кăларма пуçлани унăн пахалăхне чылай лайăхлатрĕ. Çавăнпа та район хыпарçи кашни çемьерех пулмалла. Вăл вырăнти ларутăрупа та, ытти хыпарсемпе те паллаштарĕ.

Çакна шута илсе ĕнтĕ эпир заводра лайăх ĕçлекен, ĕç хыççăн та сцена çине тухса хăйсен пултарулăхĕпе çынсене савăнăç кӳрекен Н. В. Седоев экскаваторщика тата кирпĕч

хĕртекен В. В. Мишкина çур çуллăха «Тăван ен» çыранса пăтăмăр. Çакна та палăртма кăмăллă. Николай Витальевич ĕçре те, канура та маттур. Кунсăр пуçне унăн статйисене час-часах район хаçатĕнче те курма пулать.

Халĕ нумай çĕрте ача укçи вăхăтра параймаççĕ. Çакна шута илсе эпир, ачасем хăйсене тивекен укçапа туллин усă курччăр тесе, ăна вăхăтра тăлеме май шыраса тупрăмăр. «Чĕрĕ» укçана курттăмăн, пĕр тăрук илчĕç завод ĕçченĕсем. Сăмахран, Л. Егоровапа Н. Охотин икĕ пин патнелле, Л. Дмитриевапа Н. Воеводина пине яхăн. Ку укçа пĕчĕк пепкесене çипуç туянма, атă-пушмак илме, шкулта кăнтăрлахи апат çиме тата ытти çĕрте те питĕ кирлĕ. Çамрăк ăрушăн хамăрăн тăрăшмалла. Пирĕн ачасене океан леш енчен килсе пĕремĕк хыптарас çук. Хамăр телее хамăрăнах шырамалла.

«Тăван ен», 1998 çул, декабрĕн 24-мĕшĕ.

ОПЕРАТИВЛАХ КИРЛЕХ

Кăçалхи пĕрремĕш çур çулта район хаçатне кăмăллакансен йышĕ, иртнĕ çулпа танлаштарсан, чылай ӳсрĕ. Çак саманара ку, ман шутпа, лайăх кăтарту. Вăл редакцире вăй хуракансем тăрăпшса ĕçленине, малаллах талпăннине кăтартать.

Мĕн тумалла-ха вулакансен йышĕ татах ӳстĕр тесен? Малтанах çĕнĕ хыпарсене вулакансем патне хăвăртрах çитерме тăрăшмалла. Редакцине пынă материалсене çитес номерте пичетлесен, ял çынни те хăйĕн хайлавне кăмăлласах вулĕ.

Тепĕр шухăша та палăртса хăварасшăн. Паян кашни çын хăйĕн шухăшне хаçат урлă пĕлтерме пултарать. Çавăнпа та хаçатра «йĕплĕ» статьясем пулмаллах, вĕсем пирĕн пурнăçри çитменлĕхсене пĕтерме пулăшĕç.

Малашне те хальхи пек лайăх сăвăсем, интереслĕ калавсем, çĕнĕ хыпарсем пулсан — хаçат кашни çемьере юратнă тус пулĕ.

«Тăван ен», 1999 çул, январĕн 26-мĕше.

ИККАССИНЧЕ ТАШĂ-ЮРĂ ЯНĂРАРĔ

Культура пайĕ тăрăшнипе халăх пултарулăх коллективĕсем хушшинче смотр-конкурс ирттерес йăла вăй пилсе пырать. Нумай ялта халăх вĕсен концертне курса савăнать. Çакăн пек уяв Иккасси ялне те çитрĕ. Культура керменне юнашар ялсенчи артистсем çитрĕç: Шорккари фольклор ушкăнĕ тата Çатра-Хочехматри вокалпа инструментсен ансамблĕ. Клуб заведующийĕ Маргарита Кондратьева пулăшнипе коллектива юрлама-ташлама çӳрекен çын шучĕ кунран кун ӳссех пырать. Хальхинче Любовь Петрова хăйĕн хĕр-тусĕсемпе сцена çинче çĕнĕ юрăсем шăрантарчĕ.

Ун хыççăн Шорккари артистсен хăйсен пултарулăхĕпе халăха савантарма черет çитрĕ. Кĕске вăхăтрах вĕсем Н. С. Сусарин ертсе пынипе çĕнĕ программа йĕркеленĕ. Николай Сергеевич «Уяв» ансамбльте тĕрлĕ инструментсемпе вылять. Самара облаçне гастроле кайсан вăл çĕнĕ ташă вĕренсе килчĕ, пире те вĕрентрĕ. Тӳрех каламалла, пирĕншĕн çăмăл ĕç пулмарĕ. Кунсăр пуçне Шорккасен репертуарĕнче авалхипе хальхи юрăсем пулчĕç. Вĕсене клуба пуçтарăннă халăх хыттăн алă çупса кăмăллăн йышăнчĕ. Эпир машăрпа гитарăпа салтаксен юррине юрласан залра ларакан кинемейсен куççуль тумламĕсем курăнчĕç: тен, вĕсем вăрçăран тавăнайман савнисене аса илчĕç, тен, халĕ çар службинче тăракан мăнукĕсем куç умне тухса тăчĕç.

Иккассисем сцена çинче «Кĕр сăри» спектакль пăхма сĕнчĕç. Ялти шур сухаллă мучисен рольне А. Николаев вылять. Анатолий Николаевич алла сăра алтăрĕ тытса ял халăхне тыр-пул пухма кар! тăрса тухнишĕн тав сăмахĕ каларĕ. Пĕрремĕш куркана активсе пăхма суха пуçлакан çын тивĕç пулчĕ. Спектакльте юрăсемпе ташăсем те, шӳтлĕ выраНсем те чылай пулчĕç. Тумĕсем те вĕсен тĕрлĕ тĕспе тата тĕрĕпе ерешленĕ. Ахальтен мар пулĕ ĕлĕк те, халĕ те нумай качча Иккасси ялĕнчен хĕр çураçма тăрăшать. Çакна палăртса хăварни выраНлă: сцена çинчи артистсенчен нумайăшĕ выраНти шкулта учительте ĕçлет. Апла пулсан, вĕсем пулас ăрава ĕлĕкхи йăласене манма памĕç.

Жюри пуçлăхĕ Л. Алексеев, конкурса пĕтĕмлетсен, çакна пĕлтерчĕ: «Пур коллектив та лайăх программа хатĕрленĕ. Вĕсем пурте пĕрремĕш выраНа тивĕç. Пирĕн паянхи тĕллев парне çĕнсе илесси мар, хальхи йывăр вăхăтра халăхăн пурнăçне юрăпа, ташăпа та пулин кăштах çăмăллатассн». Тупата, тĕрĕс сăмахсем.

Концерт вĕçленсен иккассисем пире кăпăкла сăра, ăшă кукăль тутанса пăхма сĕнчĕç. Концертпа таçти инçетри чăваш ялне çитсе курнă эпир, пур çĕрте те кĕтнĕ хăна лулнă, анчах кун пек тулли сĕтел час-часах пулман. Тăварлана хăяр, йӳçĕтнĕ панулми, тĕрлĕ салат, компот, халь анчах кăмакара пĕçернĕ çĕрулми тата ытти те. Хуçисем хăнасем тавра чупкалаççĕ, кашни хăйĕн килĕнчен илсе килнĕ тутлă апатçимĕçе тутанса пăхма сĕнет, тепĕр ушкăнĕ юрă юрлать, теприсем такмакĕем каласа ташша çапаççĕ...

Асатма тухсан Иккассинчи чи хисеплĕ çын, нумай çул «1-ое Мая» колхоз председателĕнче ĕçленĕ Петр Анисимович çапла каларĕ: «Ялпа ял туслă пурăнар, пĕр-пĕрне пулăшсах пырар. Тавах сире ял халăхне хăварăн пултарулăхпа савăнтарса хăварнишĕн».

«Тăван ен», 1999 çул, февралĕн 23-мĕшĕ.

КОНКУРС КРАСОТЫ

26 февраля в Ишлеях состоялся конкурс красоты. В доме культуры собралось столько народу, что яблоку негде было упасть. Самые ловкие умудрялись висеть на занавесках и смотреть красивое зрелище.

Первый тур назывался «визитка», т. е. конкурсантки должны были кратко рассказать о себе, о своих увлечениях. Свое повествование им разрешалось делать по выбору на чувашском, русском, английском, французском или на 2-х языках одновременно. В жюри работало 6 человек и оценивало по 5-ти бальной системе.

С 28,5 баллами победительницей в первом туре стала Ольга Степанова. Во втором туре красавицы показывали сценку из произведения А. С. Пушкина. Здесь с 29,5 баллами лучшей была Ирина Опаева.

В третьем туре девушки должны были продемонстрировать медленную хореографическую композицию и пластический этюд, а также танец. Самой артистичной была Наташа Романова с 30 баллами.

В четвертом туре надо было рекламировать чувашский костюм и прочитать стихотворение М. Сеспеля. С 28,5 баллами лучшими знатоками чувашской культуры объявили Анну Романову и Люду Прусакову.

В решающем пятом туре в спортивных танцах лучшими

с 27,5 баллами стали Наташа Романова и Галина Никитина, а Оля Волкова с 27 баллами была на втором месте.

По сумме пяти туров Оля Волкова набрала 137,5 баллов и стала «Мисс с. Ишлеи», а вице-мисс — Ольга Степанова (135,5 баллов). Анна Романова удостоилась звания «Мисс-очарование» и «Мисс-зрительских симпатий», Наташа Романова — «Мисс-грация», Галина Никитина — «Мисс-скромность», Люда Прусакова — «Мисс-артистичность», Ирина Опаева — «Мисс-элегантность».

В жюри имели честь трудиться: Ермаков Владимир Павлович — учитель чувашского языка и литературы; Егорова Лидия Михайловна — врач-стоматолог; Соколов Владимир Георгиевич — председатель профкома ИЗВА; Лукиянова Людмила Николаевна — зам. директора по воспитательной работе ИСШ; Константинова Зинаида Юрьевна — вед. специалист отдела образования Чебоксарской райадминистрации и автор статьи Платонов Николай Алексеевич — председатель жюри, директор ИКЗ.

«Ишлей тăрăхĕнче», 1999 çул, март.

КАРАТИСТСЕМ КĔРЕШРĔÇ

Иртнĕ шăматкун Кӳкеçри пĕрремĕш вăтам шкулта каратэ мелĕпе кĕрешекенсен районти иккĕмĕш чемпионачĕ иртрĕ. Пирĕн районта каратэ вунă çула яхăн аталанать пулсан та, пысăк турнирсене юлашки çулсенче çеç иртерме пуçларĕç. Малтанах каласа хăвармалла: çак вăйăа аталантарас енĕпе пĕр тӳлевсĕр питĕ пултаракан çынсем ĕçлеççĕ. Вĕсем В. А. Иванов — район администрацийĕн халăх сывлăхне çирĕплетес тата физкультурăпа спорт пайĕн заведующийĕ, Я. В. Кушев — Чăваш патшалăх ялхуçалăх академийĕн V курсĕн студенчĕ, тренер А. Б. Мушлаев, Кӳкеçри 1-мĕшпе 2-мĕш вăтам шкулсенчи физкультура учителĕсем А. Т. Федотовпа В. Р. Миронов.

Ката программинче пĕрремĕш вырăна хăйсен ушкăнĕсенче ишлейсем — Кирилл Матвеевпа Андрей Матвеев тата Кӳкеçре вĕренекен Андрей Михайлов йышăнма пултарчĕç. Иккасси шкулĕнче вĕренекен Владимир Николаев виççĕмĕш вырăна тивĕç пулчĕ.

Эпĕ Иккассинче вĕренекенсен тренерĕ пулнă май, пирĕн секцири Леонид Егоров çинчен каламасăр хăварма май çук —

вăл пĕлтĕр чемпион ятне çĕнсе илнĕ, анчах хальхи турнирта пӳрнине сусăрлатнă пирки кĕрешĕве тухаймарĕ.

Кумитэ программинче 8—9 çулхи ачасем хушшинче Ишлейри Михаил Фомиряков, Кирилл Матвеев (Ишлей, 10—11 ç.ç.), Андрей Матвеев (Ишлей, 12—13 ç.ç.), Дмитрий Васильев (Кӳкеç, «Çамрăк десантник», 14—15 ç.ç.), Дмитрий Савельев (Ишлей, 16—17 ç.ç.) район чемпионĕн ятне çĕнсе илчĕç.

Ишлейри каратистсен команди пурĕ 23 очко пухса пĕрремĕш, Кӳкеçри «Çамрăк десантник» команди (тренерĕ А. Т. Федотов) 14 очкопа иккĕмĕш вырăн йышăнчĕç. Çĕнтерӳçĕсене дипломсемпе, парнесемпе чысларĕç. Асăннă ăмăртăвăн спосорĕсем — Ишлейри кирпĕч завочĕпе «Тăван ен» хаçат редакцийĕ.

Иртнĕ çулхи турнирпа танлащтарсан, районти каратэ федерацийĕн председателĕ пулнă май, çакна каласшăн: спортсменсен ӳсĕмĕ чылай хăпарнă тата аталаннă, нумайăшĕ ку кĕрешӳ мелĕпе Чăваш Республикинчи тата Раççейри чемпионата кайма пиçсе çитнĕ.

«Тăван ен» хаçат урлă йĕркелӳ комитечĕн членĕсем тата каратистсем Кӳкеçри пĕрремĕш вăтам шкул коллективне, врачсене турнир иртterме пулăшнăшăн ырă сăмахсем калаççĕ, тав тăваççĕ.

«Тăван ен», 1999 çул, апрелĕн 8-мĕшĕ.

ЖАЛЬ, НЕ ХВАТИЛО ДВУХ ГОЛОСОВ

Речь директора Ишлейского кирпичного завода Платонова Н. А. на заседании Собрания депутатов Чебоксарского района перед депутатами и руководителями организаций 28 апреля 1999 года

Выборы глав самоуправления в сельских администрациях в декабре 1996 года были проведены в Батыревском, Ибресинском, Козловском, Мариинско-Посадском, Моргаушском, Ядринском районах.

Если глава сельской администрации избирается гражданами, то в этом случае законно избранный глава чувствует на работе уверенно, решает все вопросы быстро и оперативно. Не потому ли Моргаушский район, где все главы сельских администраций избирались народом, по некоторым позициям

Н.А. Платоновăн кукашшĕпе кукамăшĕн çемйи. 1970 çул.

Саша Платонов. Самара. 1999 çул.

Гена Платонов. Екатеринбург. 1977 çул.

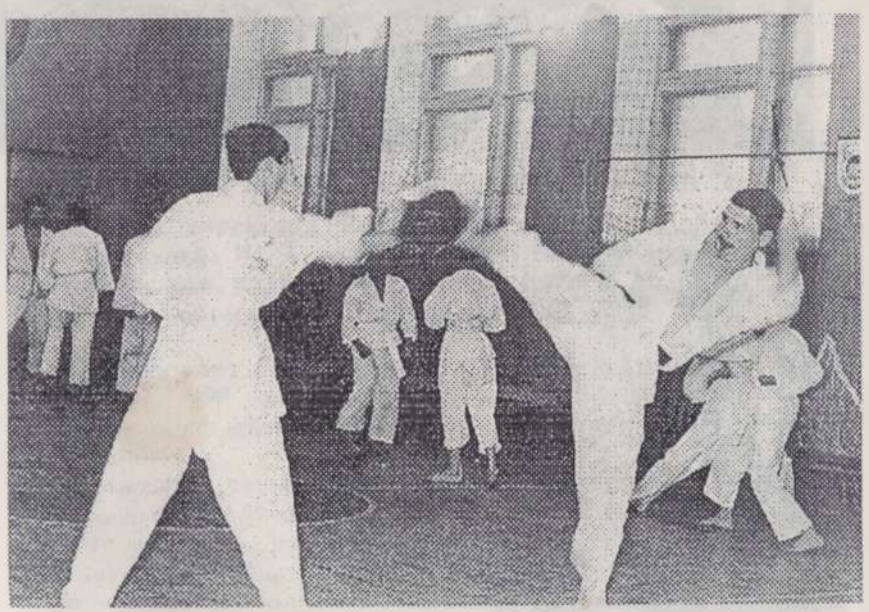

Н.А. Платонов тренировкăра. 1996 çул.

социально-экономического соревнования начал опережать наш Чебоксарский район.

Многие нынешние главы сельских администраций — уважаемые люди, они добросовестно трудятся. Для дальнейшей созидательной работы в интересах населения прошу, уважаемые депутаты, записать статью 20 в Уставе Чебоксарского района в следующей редакции:

«Глава сельской администрации избирается гражданами не менее из 2-х кандидатов на основе всеобщего равного и прямого избирательного права при тайном голосовании сроком на 4 года».

РЕЗУЛЬТАТЫ

поименного голосования депутатами районного Собрания по вопросу о выборности глав сельских администраций всенародным голосованием

За выборы

1. Тарасов М. Н. — врач ЦРБ
2. Доронин А. А. — врач ЦРБ
3. Егоров С. А. — гл. инженер колхоза им. Ленина
4. Захаров А. Н. — механик СХПК «Слава»
5. Ишова А. В. — учительница Атлашевской СОШ
6. Беляков Н. Д. — учитель Б.-Катрасинской СОШ
7. Филиппов И. Ф. — начальник Чебоксарского ДРСУ
8. Ярандайкина В. Ф. — секретарь-машинистка к-за «Пучах»
9. Скворцов Н. И. — директор СХПК «Атлашевский»
10. Сергеев В. И. — бывший председатель к-за «Искра»

Против выборов

1. Борисов Ю. Г. — глава Кугесьской поселковой администрации
2. Герасимов В. Г. — учитель Вурман-Сюктерской СОШ
3. Никифоров В. Г. — ответственный по газов. хозяйству СХПК «Слава»
4. Егоров Г. И. — директор учебного хозяйства «Приволжское»
5. Дмитриев В. П. — гл. инженер ГУП «Чебоксарская»
6. Пчелкин А. В. — учитель Ильбешской СОШ
7. Иванов В. П. — механик колхоза им. Куйбышева
8. Яковлев Н. Н. — врач Хыркасинской амбулатории (РГУП «Герой»)
9. Васильев В. И. — директор СХП им. Кадыкова

10. Блинов В. И. — гл. вет. врач Чебоксарского района
11. Ванюшкин С. А. — агроном гос. сортоучастка с. Икково

Воздержались:

1. Федоров В. Г. — зав. хирург. отделением Ишлейской участковой больницы

Отсутствовали:

1. Майков В. С. — директор Мамышской СОШ
2. Зверев А. Д. — ген. директор ОАО «Чувашагрохимсервис»

Согласно статьи 12 Устава Чебоксарского района решение считается принятым, если за него проголосовало более половины от общего числа депутатов. В нашем случае не хватило двух голосов.

«Ишлей тăрăхĕнче», 1999 год, июнь.

ВЫСТУПЛЕНИЕ ПЛАТОНОВА Н. А.

по Ишлейскому радио 30 апреля 1999 года

Уважаемые радиослушатели!

Хисеплĕ Ишлей тăрăхĕнчи ял халăхĕ!

В 1998 году коллектив Ишлейского кирпичного завода много сделал в плане улучшения условий для работы и отдыха: произвели ремонт и открыли буфет, полностью отремонтировали служебные помещения в конторе, сделали тротуары с крыльцом. Запустили женскую бытовку с моечной. Зарплату выдавали вовремя: до Нового года, когда наличные деньги некуда было девать, выдавали зарплату авансом за 2 месяца вперед. Впервые наши хористы выступили в клубе в честь 100-летия села Ишлеи.

Традиционно, на высоком уровне провели День строителя и Новогодний вечер с приглашением звезд чувашской эстрады. Это повышает общий культурный уровень коллектива. Выезжали в театры. Выпустили 6 номеров газеты «Ишлей тăрăхĕнче». Население с удовольствием читает статьи, авторы — наши же работники.

Очень сильно подтянулось развитие футбола, лет 5 тому назад приходилось даже некоторым лишать премии, если отказывались играть, а сейчас всех желающих не может уместить футбольное поле.

В этом году есть хороший задел для успешной работы:

поддоны имеем аж на 255 тыс. шт. кирпича, 3 года тому назад имели всего на 35 тыс. штук. На сегодняшний день, по сравнению с прошлым годом, опилки завезли на 110 куб. метров больше и полностью хватает на весь сезон формовки кирпича.

Хорошо работает швейный цех. Впервые сформировали не только 30 тыс. штук полуторного кирпича, который пользуется спросом, но и будем выпускать облицовочный кирпич с закругленными углами. Начали отливать и обжигать керамические кружки.

За хорошую работу Совет Чувашпотребсоюза 2 раза наградил за 1998 год Почетной грамотой и один раз, за рекордную формовку — Приветственным адресом. Только что получили телеграмму следующего содержания:

«Ишлейский кирпичный завод.

Поздравляем с присуждением коллективу завода III места за I квартал 1999 года по итогам республиканского соревнования. Желаем всем счастья, успехов в труде.

Председатель Совета Чувашпотребсоюза — Гладышев».

Каждый работник за апрель получил аванс по 100 рублей 2 раза. На конкурсной основе произвели отбор рабочих на вакантные места. В ближайшие дни наберем еще 15 человек на сезон обжига. Кто хочет действительно добросовестно трудиться, приглашаем поучаствовать в конкурсе на занятие вакантных рабочих мест.

Впереди нас ждут следующие первоочередные задачи: перейти на ускоренную сушку кирпича, для того чтобы постепенно отказаться от этих старых сараев. Уделить внимание на улучшение жилищно-бытовых вопросов наших работников, создать условия для нормального труда и отдыха работающих.

В этом году надо формовать не менее 3 млн. шт. кирпича, чтобы обеспечить коллектив работой и зарплатой круглый год. Вот такие планы у нас на будущее.

Сире, хисеплĕ Геннадий Николаевич, радиожурналиста, ĕçпе тата вăрçă ветеранĕсен Совечĕн председательне, пирĕн завод коллективĕнчен эпир каларнă кĕнеке — ячĕ унăн «Кӳкеçпе Ишлей тăрăхĕнче» — тата паян çеç пичетрен тухнă икĕ пиимĕш çул валли календарь парнелетпĕр. Календаре пирĕн заводран сирĕн организаци валли асăнмалăх парне пултăр. Пирĕн пата вăхăт тупса татах килсе çӳрĕр. Ишлей тăрă

хĕнче пуранакан пĕтĕм халăха уяв ячĕпе саламласа кирлĕч завочĕн коллективĕ ăнăçу, сывлăх, пуян пурнăç сунать.

Сирĕн ыйту çине хуравланă май çакна каласа хăвармалла: паян куна кирпĕч хакĕ пилĕк çĕр тенкĕ, ку ĕнтĕ ытти заводсемпе танлаштарсан, 10 процент йăнăрех. Тăват çĕр çирĕм тенкĕпе те илме пулать. Анчах ăна паян тăлесен, кайрантарах илсе тухмалла. Ман шухăшпа, кирпĕч хакĕ инфляци пулнă май июнь—июльте 600 тенкĕне ситме пултарать.

Çĕвĕ цехĕнче ачасем, хĕрарăмсем, арçынсем валли пĕтĕм кĕпе-тумтир çĕлеме пултаратпăр, каратистсем валли — кимано, рабочисем валли — фуфайка, алсатуль тата тем те пĕр. Заказĕ çеç пултăр.

«Ишлей тăрăхĕнче», 1999 çул, июнь.

ÇĔНТЕРĔВЕ АСĂНСА

Шоркка. 54 çул каялла пирĕн халăх Гитлерла Германи çарĕсене çапса çĕмĕрнĕ. Аслă Çĕнтерĕве халалласа тата вăрçăра пуçĕсене хунă паттăрсене сума суса Шоркка ялĕнче илемлĕ палăк лартнă. Çĕнтерӳ кунĕнче ун умне халăх йышлă пухăнчĕ .Митингра клуб заведующийĕ В. А. Журавлев анлă доклад турĕ. Вăл вăрçăра пуçĕсене хунă ентеш-паттăрсене кашнинех ятран аса илчĕ. Шоркkасен ĕлĕкхи йăлипе вĕсен ячĕпе çурта çутрĕç. Владимир Андреевич фашистсемпе харсăр кĕрешнисем çинчен каласа пачĕ. Ирĕклĕ Югослави çĕршывĕнче пуранакан мирлĕ çынсем çине НАТО агрессорĕсем бомбăсем пăрахнине сивлерĕ, Раççей çарĕн пултарулăхне çирĕплетме чĕнсе каларĕ.

Митинг хыççăн Шорккари «Туслăх» фольклор ансамблĕ концерт кăтартрĕ. Ял халăхĕ артистсем хăйсен пултарулăхĕпе куракансене савăнтарнăшăн тата уяв сĕмне çӳлти шая çĕкленĕшĕн вĕсене чĕререн тав турĕ.

«Тăван ен», 1999 çул, майăн 13-мĕшĕ.

ОСНОВНОЙ ЗАКОН ДОЛЖЕН ВПИТАТЬ ЛУЧШЕЕ

На сегодняшний день в Чувашии в основном завершено формирование органов местного самоуправления, однако не решены такие важные вопросы, как формирование финансово-экономической базы местного самоуправления, включая

собственность на землю и другие природные ресурсы, передача государственных полномочий органов местного самоуправления. Как мне кажется, надо много поработать для того, чтобы на местах было истинное народовластие. К примеру, далеко не во всех районах Чувашской Республики проведены в декабре 1996 года выборы глав самоуправления сельских администраций.

Местное самоуправление — одна из основ конституционного строя Российской Федерации. В постановлении Государственной Думы «Об обеспечении конституционных прав населения на местное самоуправление в нормативных актах субъектов Российской Федерации» ставятся вопросы об устранении нарушений конституционных прав населения на самостоятельное определение структуры органов местного самоуправления, на необходимость исключения практики назначения глав местного самоуправления (местных администраций).

Проект Конституции Чувашской Республики должен вобрать в себя все лучшее из конституций других республик. А перенимать есть что. Согласно статье 104 Конституции Марий Эл глава администрации района, сельсовета, поселка избирается гражданами республики, проживающими на территории соответствующего муниципального образования. Согласно Конституции Татарстана глава администрации назначается президентом с согласия соответствующего Совета народных депутатов или избирается гражданами по предложению президента республики. В Мордовии гарантируется компенсация недополученных доходов и дополнительных расходов местных бюджетов, возникающих в результаате реализации решений, принятых органами государственной власти.

Будущая Конституция Чувашской Республики должна учитывать исторические и этнические особенности. В Конституции Калмыки — степном уложении — хотя и уделили проблеме местного самоуправления всего две статьи, но в статье 18 записали, что возрождение калмыцкого языка, сохранение, развитие и расширение среды употребления являются приоритетными задачами органов власти республики.

По мнению многих общественных организаций, выборы органов местного самоуправления надо проводить с 8 до 20 часов, так как с 20 до 22 часов приходит не более 0,5 проц. избирателей от общего числа проголосовавших. В уставы районов для соблюдения истинного народовластия желатель-

по добавить: «Одно и то же лицо не может быть избрано главой местного самоуправления более двух сроков подряд». Главы сельских администраций должны тоже избираться населением, и они, как и главы районов, не должны иметь права занимать должность более двух сроков подряд.

Все выборы глав сельских и районных администраций, депутатов и Президента должны проводиться в один тур. Проанализировав выборы за последние девять лет, пришел к выводу: кто вышел на первое место в первом туре, тот неизменно выигрывал при окончательном голосовании.

По-моему, выборы глав, депутатов всех уровней, Президента Чувашии надо проводить в один день, желательно летом или осенью. Тогда, во-первых, ограничим пребывание в выборных органах сроком не более двух раз подряд и, во-вторых, один человек не сможет баллотироваться на две выборные должности одновременно. В этом случае изживем кумовство, консерватизм, застойные явления...

Во многих развитых странах живут так: уходит одна команда, на смену приходит до 70 проц. новых кадров. Из этого большой трагедии не делается. В этом и заключается весь смысл жизни и истинный путь к улучшению благосостояния народа.

Принять новую Конституцию Чувашской Республики должны депутаты Госсовета. Все они — люди умные и с большим жизненным опытом. К тому же мы их выбирали на альтернативной основе, т. е. из нескольких достойных кандидатов, и прошли на эту государственную должность лучшие из лучших. А принятие Конституции через всенародный референдум — это только лишняя трата народных денег в наше и без того тяжелое время.

«Советская Чувашия»,
1999 год, 14 май.

САМОУПРАВЛЕНИН ÇИВЕЧ ЫЙТАВĔ

Вырăнти самоуправлени ыйтăвĕсем ĕлĕк-авалтанпах этемлĕхе канăçсăрлантарнă. Паян кун та çакă хăйĕн çивĕчлĕхне çухатман-ха. Акă, Раççей Федерацийĕн Конституцийĕн 133-мĕш статйи вырăнти самоуправление гарантилет, анчах та хăш ыйтăва вырăнти тесе шутламаллине уçса памасть. Чăваш Енĕн хальхи Конституцине улшăнусемпе хушăмсем кĕртсе пĕтернĕ хыççăн вăл саплăкла утняла аса илтерет. Пурнăç улшăнать, тĕп саккун вара юлса пырать. 128-мĕш статьяра советсем çинчен калана, тĕрĕссипе вĕсем тахçанах пăрахăçа тухнă.

1989 çулта Раççейре политика тытăмне тата экономика системине реформăлама тытăннă хыççăн, çĕршыв йышне кĕрекен республикăсем законодательство çине урăхларах пăхма пуçларĕç. Право патшалăхĕ туса хурасси тĕп вырăна тухрĕ. Закон общество çураçулăхне тивĕçтермелли мел сес мар, патшалăха аталантармалли рычаг пулнине ăнланма пуçлани сисĕнет. Çак шухăшсем республикăсен конституцийĕсенче те палăраççĕ. Вĕсен ишкĕçĕ çинче право системисен çирĕпленӳ процесĕ пырать.

ЧР Конституцийĕн 119-мĕш статйипе килĕшӳллĕн, вырăнти самоуправлени вăл — территорие пырса тивекен ыйтусене патшалăх органĕсем урлă е тӳрремĕн татса памалли гражданссн самоорганизацийĕ. Вырăнти самоуправление район, хула, хулари район, поселок чиккисенче йĕркелесе пыраççĕ. Вырăнти самоуправлени органĕсен шутне Депутатсен пухăвĕ, вырăнти самоуправлени пуçлăхĕ, вырăнти администраци кĕреççĕ. Вырăнти самоуправленин çивĕч ыйтăвĕсене туписа палăртас тесен Шупашкар районĕн Уставне пăхса тухма пулать. Ана районти Депутатсен пухăвĕ 1996 çулхи сентябрĕн 13-мĕшĕнче йышăннă, 1998 çулхи октябрĕн 26-мĕшĕнче ЧР Юстици министерстви регистрациленĕ.

Унччен хи тапхăрпа танлаштарсан, хальхи вăхăтра саккунсем кăларас ĕçре вырăнти самоуправлени ыйтăвĕсене татса парасси чылай малта пырать. Апла пулин те, вырăнсенче халăх влаçĕ туллин ĕçлетĕр тесе тăрăшмалли чылайха. Тĕслĕхрен, республикăри 21 районтан Патăрьел, Йĕпрес, Куславкка, Сĕнтĕрвăрри, Муркаш тата Етĕрне районĕсенче çеç ял администрацийĕсен пуçлăхĕсене суйлаççĕ.

Чăваш Республикин Конституцийĕн проектне ыйту республикăсен Конституцийĕсемпе танлаштарсан, çакă курăнать: хăшпĕр статьясене халăх интересĕсемшĕн улшăнусемпе хушăмсем кĕртмелле. Акă, Мари Эл Конституцийĕн 104-мĕш статйипе килĕшӳллĕн, ял, поселок, район администрацийĕн пуçлăхне çав районта пурăнакан гражданссм суйлаççĕ. ЧР Конституцийĕн проекчĕн 62-мĕш статйинче çапла çырса хунă: «Органы местного самоуправления в городах, районах возглавляют главы, назначаемые и освобождаемые Президентом Чувашской Республики из числа лиц, избранных в представительный орган местного самоуправления».

Пирĕн шутпа, Мари Эл Конституцийĕ вырăнти самоуправлени ыйтăвĕсене демократиллĕрех татса парать. Тутарстан Конституцийĕ вара ку ыйту çине çирĕпрех пăхать. 130-мĕш статьяпа килĕшӳллĕн, район администрацийĕн пуçлăхне халăх депутачĕсен совечĕ килĕшнипе Президент уйăрса лартать е Президент сĕннипе граждансем суйлаççĕ.

Чăваш Республикин Конституци проекчĕ истори тата этнографи уйрăмлăхĕсене шута илсе çитереймест. Калмыки Конституцийĕнче — Çеçенхир Уложенийĕнче — вырăнти самоуправлени ыйтăвĕсене икĕ статьяра çеç çутатнă пулин те, 118-мĕш статьяра калмăк халăхĕн чĕлхине упраса хăварса аталанма майсем туса парассине республикăн влаç органĕсен тĕп задачисенчен пĕри тесе палăртать.

Обществăлла организацисенчен чылайăшĕ вырăнти самоуправлени суйлавне çулла е кĕркунне 8 сехетрен пуçласа 20 сехетчен ирттермелле тесе шутлать. Мĕншĕн тесен 20—22 сехетсенче сасăлава суйлавçăсен пĕр процентĕнчен те сахалрах пыраççĕ.

Нумай районăн Уставне çак йĕркесене хушмалла-тăр: «Пĕр çынах район е ял администрацийĕн пуçлăхне умлăхыçлă икĕ срокран ытла суйланма пултараймасть». Ял, район администрацийĕсен пуçлăхĕсен, депутатсен, Президент суйлавĕсене пĕр кунта тата пĕр турта ирттересси те вырăнлă сĕнӳ тесе шутлатăп. Юлашки 9 çулта пулса иртнĕ суйлавсене тишкериĕ хыççăн çакă палла: пĕрремĕш турта мала тухнă кандидат тепĕр суйлавра та çĕнтерӳçĕ пулса тăрать.

Тепĕр пĕтĕмлетӳ çинче чарăнса тăмалла пулĕ. Вырăнти самоуправлени органĕсенче улшăнусем пуçланчĕç. Халăхăн пысăк пайĕ вĕсене йышăнать, анчах та законодательство никĕçĕ çителĕксĕрри паянхи пурнăç ыйтнине тивĕçтереймест. Çавăнпа та ЧР Президенчĕ Н. В. Федоров влаç вертикалĕ пирки калана шухăшĕпе килĕшме тиветех. «Жесткая конструкция синоним неизменчивости, негибкости, непрактичности. У идеи есть еще один негатив: она ограничивает выбор, который делает население региона. Получается, населению страны какой-то «центр» не доверяет выбирать самостоятельно. А недоверие всегда очень слабая позиция, она вызывает ответную адекватную реакцию. И поэтому реализация подобного проекта не усилит, а наоборот, ослабит государство и власть». Çакă вырăнти самоуправлени органĕсене тӳрремĕнех пырса тивет.

«Тăван ен», 1999 çул, майăн 25-мĕшĕ.

ШАШЛАКПА ХĂНАЛАРĔÇ

«Чурачикский» ялхуçалăх предприятийĕ ака-суха ĕçе пĕтсен авалхи йăлапа халăха савăнтарма тата канма кашни çулах акатуй ирттерет. Акатуй сумне çӳле çĕклеме хальхинче Ишлейри кирпĕч заводĕнчи футбол командипе юлташла тĕл пулу йĕркелерĕç. Малтанах каласа хăвармалла: Чурачăк тăрăхĕнчи ялсенче пурăнакансем спортпа интĕ туслă. Уйрăмах Борзаевсен çемйи палăрса тăрать.

Малтанхи вăйăра чурачăксем вăйлăрах пулин палăрчĕ пулсан, хальхинче кирпĕч завочĕн команди тăрăшса выляре. Пĕрремĕш мечĕке кирпĕч кăларакан Сергей Лукиянов тапса кĕртрĕ. Хуçисем хăнасене паранасшăн пулмарĕç, çине-çинех атака йĕркелерĕç. Анчах Петр Павлов темиçе хут та халхан кĕтессине вĕçекен мечĕк çулне пăрчĕ. Иккĕмĕш таймра Эдик Охтяров пӳскене меллĕ тапса Сергей Лукиянова пачĕ. Ку хутĕнче те вăл ăнăçлă самантпа уса курчĕ, мечĕке шăп та лăп хапхан çӳлти кĕтесне тапса кĕртрĕ.

Вăйă вĕçленсен икĕ команда спортсменĕсем пĕрле пухăнса уява концерт курма, шашлăк çиме васкарĕç.

«Тăван ен», 1999 çул, июнĕн 1-мĕшĕ.

ИШЕКРЕ ÇĔНТЕРЧĔÇ

Ĕлĕкхи йăлапа, ака-суха вĕçленсен, чылай çын суту-илӳ тума, тăвансене курма, юрлама-ташлама палăртнă кунра пĕрле пуçтарăнаççĕ. Кăçал та çав уяв — Ишек ярмарки — виçĕ куна тăсăлчĕ. Иртнĕ çулсемпи танлаштарсан, ярмарка чапларах пулчĕ тесен те йăнăш мар. Халăх та йышлă, тавар-сем те нумай, художество пултарулăх коллективĕсем те концерт кăтартса çынсене савăнтарчĕç.

Район администрацийĕн халăх сывлăхне сыхлас тата физкультурăпа спорт пайĕн ертӳçи В. А. Иванов тăрăшнипе 12 тĕрлĕ спорт вăйăи йĕркеленĕ. Уйрăмах волейбол турнире интереслĕ иртрĕ. Финалта район администрацийĕпе ял администрацийĕсен ертӳçисенчен тата районти предприятисен пуçлăхĕсенчен пĕрлештернĕ командисем вăй вçрĕç.

Хальхинче район администрацийĕн пуçлăхĕ М. В. Игнатьев ертсе пынă команда вăйлăрах пулни палăрчĕ. Çĕнтерӳçĕсене алла çыхмалли сехетсем парса чысларĕç. Пирĕн

ушкăнри спортсменсенчен Апаш ял администрацийĕн пуçлăхне А. Князева тата Ишлей райповĕн председательне Г. Васильева палăртса хăвармалла.

Çитес çулсенче кун пек тĕлпулу районăн ĕçпе юрă тата спорт уявĕнче йĕркелесен аван пулĕччĕ.

«Таван ен», 1999 çул, июнĕн 17-мĕшĕ.

ИШЛЕЕ «КЕРАМИКА» КИЛĔ

Спорт мероприятийĕсем ирттерес йăла Ишлей тăрăхĕнче анлă сарăлнă. Уйрăмах кирпĕч завочĕпе «Чурачикский» кооперативра тăрăшакансем палăрса тăраççĕ. Хальхинче вĕсем футбол выляса юлташла тĕл пулу йĕркелерĕç. Пĕрремĕш мечĕке чурачăксем тапса кĕртме пултарчĕç. Нумаях та вăхăт иртмерĕ — ишлейсен хапхине вăйă правилисене пăснăшăн пенальти тапма судья прĕк пачĕ. Анчах Петр Павлов хапхаçă мечĕке тытрĕ. Пĕрремĕш тайм 3:3 шутпа вĕçленчĕ. Иккĕмĕш тапхăрта кирпĕч çапакансем интереслĕ комбинацисем йĕркелеме пуçларĕç. Мечĕк чурачăксен штраф площадкинче нумайрах тытăнса тăчĕ. Вăйăн тĕп вăхăчĕ вĕçленсен Геннадий Пищенко — пĕр, Сергей Лукиянов тата çак йĕркесен авторĕ иккĕр мечĕк чурачăксен хапхине тапса кĕртни палла пулчĕ. Ку хутĕнче ишлейсем çĕнтерчĕç пулин те, чурачăксен капитанĕ Н. В. Борзаев вĕсене вăйлă тапăнса выляса нумай шар кăтартрĕ. Çакна та каласа хăвармалла: Николай Валерьянович футбол выляс енĕпе çеç мар, йĕлтĕрпе чупассипе те районта палла спортсмен.

Июлĕн 8-мĕшĕнче Ишлейри кирпĕч завочĕн спортсменĕсем тата çивĕч кĕрешӳ кĕтет. Вĕсем Шупашкарти «Керамика» командăпа вăй виçĕç. Эпир сире, ишлейсем, футбол курма чĕнетпĕр.

«Таван ен», 1999 çул, июлĕн 6-мĕшĕ.

ИШЛЕЙСЕНЕ ИЛЕМЛĔХ ИЛĔРТЕТ

Чăваштпотребсоюз Совечĕн черетлĕ ларăвĕнче çак системăна кĕрекен организацисем хушшинчи 3-мĕш кварталти экономика ăмăртăвĕн çĕнтерӳçисене палăртрĕç.

Пур кăтартăва та шута илсе — кирпĕч пахалăхĕпе илĕртӳлĕхĕ, миçе штук туса кăларни, ĕç укçине халăха вăхăтра тӳлесе тăни, районти, республикăри, Раççейри бюджетсене

налук вăхăтра куçарни — çаксем пурте ишлейсене 1-мĕш вырăна тухма май пачĕç.

Чăн та, пирĕн ишлейсемпе мăнаçланмалла. Завод ĕçченĕсем кăçал пурĕ 3 миллион та 180 пин штук кирпĕч çапрĕç. Кун пекки юлашки 20 çулта пулманччĕ-ха — завод историйĕнче хăйне евĕр рекорд. Тата çапла каласа хăвармалла: пирĕн пек заводсем хушшинче те Чăваш енре чи лайăх кăтарту ку.

Кирпĕч хĕртсе кăларас тата халăха сутас ĕçре Ишлейри кирпĕч завочĕн коллективĕ, ытти çулхипе танлаштарсан, кăçал чылай аван тăрăшрĕ. Кĕскен каласан, çулталăк планне 11 уйăхра пурнăçласшăн тăрăшатпăр.

Çак çитĕнӳре заводран пĕр уйрăлмасăр 25 çул тăрăшакан çынсен тӳпи пысăк. Вĕсем: Н. Н. Ухтеринов слесарь-наладчик, И. П. Ефимов водитель, А. Г. Ефимова кладовщица. Вĕсен çумне çавăн пекех хастар ĕçлекен Р. Н. Егоров электросварщика, В. В. Васильев рабочие, Е. М. Ванеев кирпĕч кăларакана та хушмалла.

Эпир çакна каласшăн: Ишлейри кирпĕч завочĕн коллективне татах та тухăçлăрах ĕçлеме çӳлти хĕвелпе уйăх вăйхăват парсах тăччăр. Вĕсем тӳрĕ кăмăлпа ĕçлесен, райбюджета укçа-тенкĕ кĕрсех тăрать, пенсионерсем, врачсем, учительсем, культура ĕçченĕсем тата ытти çынсем те вăхăтра шалу укçи илсе тăрĕç.

Хаçатра пичетленнипе усă курса, тепĕр ыра хыпар пĕлтерес кăмăл пур. Пенсионерсене пулас пенси укçи шучĕпе кирпĕч пама пуçларăмăр. Малтан райсобесран справка илмелле, пенсионерсен паспортпа, удостоверенипе тӳрех кирпĕч заводне пымалла. Продукцие киле çитерме предприяти автотранспорт уйăрать. Ыйтусем сиксе тухсан çак телефонсемпе шăнкăравлама пулать: 31-4-27, 31-2-50.

«Таван ен», 1999 çул, ноябрĕн 13-мĕшĕ.

«КЕРАМИКАПА» ФУТБОЛЛА ВЫЛЯРĔÇ

Иртнĕ çул Ишлейри кирпĕч заводĕнчи футболистсем Шупашкарта «Керамика» командăпа тĕлпулу ирттернĕччĕ. Кăçал хăнасем Ишлее килме кăмăл турĕç. Икĕ команда выляннине пурте курса савăнччăр тесе нумай тĕлте пĕлтерӳсем сакса тухнă. Футболистсем Ишлей ялĕн стадионĕнче вăй виçрĕç. Футбол пăхмашкăн куракансем нумайăн пуçтарăннă.

Икĕ команда спортсменĕсем стадион варрине хире-хирĕç тухрĕç. Çак вăхăтраа завод делегацийĕ пырса çитрĕ. Чи малтанах заводри профком председателĕ Людмила Димитриева хăнасене саламласа сăмах каларĕ. Ун хыççăн завод пикисем сувенирсем парса тухрĕç. Василий Мишкин баянистра çак йĕрке авторĕсем кирпĕч завочĕн гимне юрласа пачĕç. Тĕлпулăва çавăн пек пуçлани хăнасене килĕштрĕ. Кун хыççăн судья вăйă пуçлама ирĕк пачĕ. Игорь Смирнов хăнасен хапхине мечĕк тапса кĕртрĕ. Республика чемпионатĕнче малта пыракан «Керамика» парăнасшăн пулмарĕ. Пиччĕшĕпе шаллĕ — Олегпа Сергей Львовсем тата цех начальникĕ Анатолий Шабанов хытă тăрăшса тапăну хыççăн тапăну йĕркелерĕç. Тăрăшни ахаль пулмарĕ, вĕсем юлашки вăйĕсене пухса пĕр мечĕк тапса кĕртме пултарчĕç. Ишлейри кирпĕч завочĕн футболисчĕсене районта пурте тенĕ пекех лайăх пĕлеççĕ. Çавăнпа çак статьяра асăнса хăвармасан та вĕсем кăренмĕç пулĕ тетпĕр. Хăнасенчен Миша Роговской çинчен асăнса хăварас килет. Вăл Ишлейри «Звезда» командăра выляса ултă çул каялла чемпион ятне тивĕç пулнă. Тата «Керамика» командăран Венямин Шумилов хапхаçăна палăртмалла. Вăл пирĕн енташ, Шĕнерпуç ялĕнче пурăнать. Çапла вара çак тĕлпулу никам çĕнтерейменнипе вĕçленчĕ. Кирпĕч завочĕн футболисчĕсем кăçал лайăх выляни тата хăйсен спортри пултарулăхне чылай ӳстерни палăрчĕ. Икĕ команда футболисчĕсем малашне татах тĕл пулма калаçса татăлчĕç. Спортсменсем хăйсене вăйăра чипер тытни тата лайăх выляни пурне те савăнтарчĕ.

Н. Платонов, Н. Седов.

«Ишлей тăрăхĕнче», 1999 çул, декабрь.

КУНТА ТĂРĂШУЛЛИСЕМ ЙЫШЛĂ

Иван Петровичпа Алина Германовна Ефимовсем Ишлейри кирпĕч заводĕнче чĕрĕк ĕмĕр ĕçлеççĕ ĕнтĕ. Пĕрре килнĕ те — пăрахса каяс шухăш пулман. Упăшки — волитель, арăмĕ — кладовщица. Заводра вĕсем пек нумай çул ĕçлекен çынсем татах пур. Калăпăр, Н. Ухтеринов слесарь-наладчик та кунта 25 çул тăрăшать ĕнтĕ. Хастарсем чăнкипех йышлă: Р. Егоров электросварщик, В. Васильев рабочи, кирпĕч кăларакан Е. Ванеев... Çак тата ытти çынсем тăрăшулăхĕнчен килеççĕ ĕнтĕ предприяти çитĕнĕвĕсем.

Çитĕнӳсем тенĕрен, вĕсем заводăн амсанмалăх пур. Кăçал пĕтĕмпе 3180 пин кирпĕч çапнă. Кун пекки юлашки 20 çул хушшинче пулман, завод историйĕнчи хăйне евĕр рекорд ку. Сăмах май, Чăваш Енри çак йышши предприятисенче пĕринче те кун чухлĕ кирпĕч кăларайман. Ишлейсем çулталăк планне 11 уйăхра пурнăçланă. Кирпĕч пахалăхĕ те лайăхланнăçах пырать. Тăрăшулăха кура — тӳлевĕ: заводра вăй хуракансем ĕç укçине те вăхăтра илсе пыраççĕ. Çак тата ытти сăлтавсене кура ĕнтĕ Чăвашпотребсоюз канашĕ хăйĕн тытăмне кĕрекен организацисен III кварталти экономика ăмăртăвĕнче Ишлейсем çĕнтернĕ тесе йышăннă.

«Хыпар», 1999 çул, декабрĕн 10-мĕшĕ.

ШОРККАНА, КОНЦЕРТ КУРМА

Ойкассисем Шорккари «Туслăх» фольклор ансамбльне тахçанах хăйсем патне ханана концертпа килме чĕннĕччĕ, анчах тĕрлĕ сăлтава пула артистсен ниепле те пуçтарăнса тухма май килмен: малтанах пахча-çимĕçне пуçтарса кĕртмели ĕç чарна, кайран йепе-сапа пуçланнă. Ансамбль йыхрав янă ял çыннисем патне кирек хăçан та çитме тăрăшнă. Хальхинче те çавăн пекех пулчĕ.

Клуб умĕнче пире Лапсар ял администраци пуçлăхĕпе В. Александровпа клуб заведующийĕ Р. Леонтьев кĕтсе илчĕç. Эпир ĕлĕкхи чăваш тумĕсемпе сцена çине тухрăмăр. Çакна палăртма кăмăллă: арçынсен кĕписене Ишлейри кирпĕч завочĕн çĕвĕ цехĕнче ятарласа Оля Казанькова мастер çĕленĕ. Вăлах çитес вăхăтра хĕрарăмсем валли кĕпесем хатĕрлет.

Хальхинче шорккасем çĕнĕ программа пăхма сĕнчĕç. Концертра юрă-ташă çеç мар, шӳтлĕ номер те нумай пулчĕ. Пирĕн ушкăнри Елизавета Кириллова, хăй тивĕçлĕ канура пулсан та, пĕр репетицинчен те юлмасть, ялан вăхăтра çитет тата хăех юрă сăмаххисемпе кĕввине çырать.

Клуб заведующийĕ В. Журавлев концертсене активлă хутшăнать, тĕрлĕ музыка инструменчĕпе вылять, уйрăмах параппан çапма килĕштерет. Çав вăхăтрах артистсене чĕннĕ çĕре çитме автобус тупса парать. Кĕскен каласан, çавăнăçулла çын. Çавăн пекех Н. Сусарин пирки те ырă сăмахсем каласа хăвармалла. Вăл пулмасан «Туслăх» ансамблĕн пултарулăхĕ паянхи пек çӳлти шайра пуласси питĕ иккĕленӳллĕ.

Талантсем пирĕн ялта нумай. Калăпăр: Анастасия Вино-

градовāпа Аля Фомирякова. Куракансем вĕсене лайāх ташлапāшāн тата юрланāшāн кāмāллаççĕ.

Юлашкинчен эпир Ойкассинчи клуба хутса āшāтнāшāн Петр Аристархович кочегара тав сāмахĕ калатпāр. Çавāн пекех пире вĕри апатпа, чейпе сāйлани, хāналани ĕмĕр асра юлĕ. Тата суйлав кун — декабрĕн 19-мĕшĕнче 10 сехет валли Шоркка клубне концерт курма йыхравлатпāр.

«Тāван ен», 1999 çул, декабрĕн 15-мĕшĕ.

⊙ **Интервью газете «Тāван ен»**

7 ВОПРОСОВ ЧИТАТЕЛЮ

Николай Алексеевич Платонов,
директор Ишлейского кирпичного завода

1. Как часто Вы читаете райгазету?

Каждый номер газеты читаю основательно, т. к. благодаря ей мысленно побываешь в каждой деревне, послушаешь каждого автора статьи, как бы пообщаешься с каждым жителем Чебоксарского района, а также другими героями газеты.

В отпуске или командировке вовремя прочитать не удается, но благодаря подшивке, на Ишлейском кирпичном заводе имеется каждый номер газеты за последние 3 года, наверстываю упущенное.

2. На каком месте у Вас стоит «Тāван ен»?

— Каждый цветок по-своему красив — будь синий, красный, желтый.., тюльпан, роза, гладиолусы и т. д. Особо выделять среди других печатных изданий какую-то газету не хочется, в связи с тем, что в каждой из них трудится много моих друзей — журналистов.

3. Чем нравится Вам «районка»?

Нравится тем, что она почти не затрагивает политические дела. А где политика, там всегда споры до хрипоты. В нашей «районке» много пишется про хозяйственные и житейские дела. В газете много советов как вырастить хороший урожай плодов, ягод и бахчевых культур. Так же имеется рубрика по постройке личного хозяйства. Одним словом, газета работает на созидание прекрасного для каждого человека.

4. Чем она Вам не нравится?

Тем, что по независящим от редакции газеты причинам,

начала выходить всего 2 раза в неделю, вместо 3-х, как раньше. Наверное, ответственные лица постараются приложить все силы (в финансовом плане), чтобы обеспечить 3-х разовый выход «Тāван ен».

5. Какие целевые полосы Вам по душе, какие нет?

По душе — «Физкультура — залог здоровья», колонка новостей, поздравления, а об остальных сказал выше. Не по душе, когда статья длинная, аж более 5 номеров подряд печатается. Лучше отдельной книгой издавать.

6. Что бы Вы посоветовали райгазете?

а) В связи с тем, что среди читателей «Тāван ен» много пожилых людей, шрифт, как мне кажется, должен быть более крупным.

б) Ежеквартально проводить с активными внештатными корреспондентами семинары-совещания с целью обмена накопленным журналистским опытом в издании газеты.

в) Оставайтесь самими собой! А «Тāван ен» — кучу писем, большой подписки и огромной популярности.

7. О ком, о чем Вам хотелось бы прочитать в 2000 году на страницах «Тāван ен»?

Хотелось бы, чтобы в каждом номере печатались статьи и на русском, и на чувашском языках, а так же прочитать о семьях знаменитых людей Чувашии, живших как в древние века, так и о тех, кто здравствует и поныне.

Ю. СТЕПАНОВ,
гл. редактор газеты «Тāван ен»

«Тāван ен». 1999 год, 25 декабрь.

Л. А. Платонова статйисем

КИНЕМЕЙ

Пĕррехинче манăн çуралнă яла кайма тиврĕ. Вокзалта билет илсе вăрăм автобусри çемçе вырăна кĕрсе лартăм. Унталла-кунталла пăхкаласа илтĕм, паллакансене курмарăм. Автобус хускалса каясси нумай та юлмарĕ, пĕр кинемей кăштăртатса кĕчĕ. Унăн выраннĕ манпа юнашар иккен. Кинемей хулана ывăлĕсем патне хăнана килнĕ. Пирĕн яла автобус виçĕ сехете яхăн каять. Çулĕ вăрăм. Çывăрса илмелĕх те, калаçса лармалăх та пур. Кинемей вырнаçрĕ те, эпĕ ăçталла çул тытнине ыйтса пĕлчĕ. Питĕ шутлеме юратаканскер хăй.

— Ара, вăхăчĕ хăвăртрах ирттĕр тесе сана пĕр кулăшла япала каласа парам-ха,— тет çакă.— Пĕрре, каçпа шăл ыратма пуçларĕ. Çĕрĕпе ыратрĕ. Мĕн кăна ĕçсе пăхмарăм пулĕ, пурпĕрех чарăнмасть. Манăн çăварта пурĕ те виçĕ шăл çеç юлнă. Тăрса тумлантăм та ялти тухтăр патне уттартăм. Çитрĕм. «Район пульницине инçе каймалла. Мана ĕлĕкхи пек, çиппе туртса кăларса яр-ха шăла», — тетĕп. «Кинемей, санăн хыçалти шăлĕ, ăна кăларма меллĕ мар. Тĕпĕ тăрса юлма пултарать, çавăнпа районах кайма тивет. Хальхи тухтăрсем хăвăрт, ыраттармасăр, укол туса кăларса яраççĕ», — тет. Эпĕ хирĕçлемерĕм, килĕшрĕм. Ир-ирех пуçтарăнтăм та пульницăна хăвăртрах çитрĕм. Черечĕ таçта çити. Пурте ман пек шăл ыратнипе аптранă. Талонне илтĕм, кĕтсе ларатăп черет ситессе. Черечĕ япăх шăвать. Çĕрĕпе апат çименскер, ларсан-ларсан ман хырăм выçнă пек пулчĕ. Юнашаррисене каласа хăвартăм та, çывăхри кулинари лавккине кайса пĕрер кукăль илсе çиес тесе утрăм. Лавккă умĕ яп-яка пăр. Сасартăк ура шуса кайрĕ те кутпа шуса лавккана мĕнле кĕрсе ларнине те сисмерĕм. Алăкĕ тата, çитменнине, унталла-кунталла уçалаканни пулнă иккен. Кăштăртатса аран тăтăм, сутуçă умнерех пытăм. Ман умра хĕрлĕ питлĕ мăнтăркка майра тарать. «Кинемей, утма пĕлместĕн-тĕк килте лармалла е ирех кăпсе лартран-и»,— тет хайхи. Хăй çăвар тулли кулать.

— «Алăк умне таккаса хырса тасатмалла ăна. Ман çула çит-ха. Ватăлсан куçĕсем те витĕрех курмаççĕ çав»,— тетĕп. «Ку сутуçăпа вĕçне-хĕрне тухас çук-ха, манах ухмаха хăварĕ»,— шутлатăп хам. Икĕ кукăль илтĕм те асăрханса, татах

шуса ӳксе намăс курас мар тесе лавккаран хуллен тухса утрăм, хамăн черете кайса лартăм. Черечĕ çитессе кĕтсе, çур кун лартăм пуль. Çапах кĕтсе илтĕм. Чăнах та, малтан укол турĕç, ыратнине пĕрре те туймарăм. Шăла кăларнă хыççăн кăштах пульницинче лартăм та киле кайма пуçтарăнтăм. Утатăп хайхи, тротуар хĕррипе, тротуарĕ пăрлă. «Паян пĕрре ӳкнипе те çитĕ-ха»,— тетĕп. Манăн умра, кăшт маларах мăнтăр майра, чаплă тумланнăскер, тротуар тăрăх çӳллĕ кĕлĕллĕ атăпа чак-чак тутарса пырать. Икĕ аллинче пĕршер сумка. Нумай та утаймарĕ çак, хĕрарăман сасартăк ури шуса кайрĕ, пĕтĕм кĕлеткипе хыçалалла шапăлт çеç персе анчĕ. Сумкисем вирлĕ ӳкнипе çатăрт çуралчĕç, унтан аш-какай татăкĕсем ывтăнса кайрĕç. Виçĕ литр кĕрекен банкăри хăйма юхса тухрĕ. Çак çынна тăма пулăшас-ха тесе ун патнелле васкарăм. Пĕшкĕнтĕм те... тĕлĕнсех кайрăм. Ара, ман умра çак лавккари сутуçа вырта парать! Ăна тăма пулăшрăм, аш-какайне пуçтарса пама шутларăм. Майра хирĕçлет. «Çĕре ӳкнĕ аш-какая пуçтарса çӳреместĕп, ыран сирĕн пек кинемисене улталасан татах пулать»,— тет.

Унтан хăйне шăлкаласа илчĕ, çĕлĕкне лайăх майлаштарса, пуçне каçартса малалла таплаттарчĕ. Ара, эпир ялан перекетлесе пуранма хăнăхнăскерсем-çке, аш-какайне пакет ăшне пуçтарса чикрĕм. Çынран кулмалли çук — кулаканăн кутне çыпăçать теççĕ çав. Киле çитсен какая йытă çула-çулах çисе ячĕ. Машăра каласа патăм та каçса кайса кулчĕ. Çавăн пек кинемейпе лайăх калаçса пырса, киле мĕнле çитнине те сисмерĕм.

«Тăван ен», 1999 çул, февралĕн 2-мĕшĕ.

ВЕТЕРАНСЕН ÇУРТĔНЧЕ

Пурнăç сехечĕ вăхăта пăхмасăр, шав малалла шăвать, çул хыççăн çул, кун хыççăн кун шутлать. Акă эпир те, Шоркка фольклор ушкăнĕ, 1999 çула çĕнĕ ĕмĕтпе, пысăк шанăçпа кĕтĕмĕр. Пирĕн ушкăнра хастар çынсем, ĕçлеме те, юрламаташлама та ĕлкĕреççĕ. Вĕсем кашни эрнерех репетицие пухăнаççĕ. Н. С. Сусарин çĕнĕ юрă-ташă вĕрентет. Ӳркенмест çамрăк, сăпай качча. «Уяв» ансамбле çӳрет. Çатра-Хочехматра, Кăшавăшра ачасемпе музыка урокĕ ирттерет. Кун пек хастар районĕпе пĕрре пулĕ. Нумай пулмасть кăна Самук кассине кайса ял халăхне савăнтарса килтĕмĕр. Тепĕр кунне

Кӳкеҫе, хӗл ӑсатӑвӗн уявне кайрӑмӑр. Пире унта ӑста юрлапашӑн торт парнелерӗҫ. Ҫав кучченеҫле вара эпир Шорккари ваттисен ҫуртне ҫул тытрӑмӑр. Тӗл пулӑва социаллӑ хӳтлӗх пайӗн заведующийӗ И. П. Павлов хайӗн мӑшӑрӗпе Любовь Ивановнапа килнӗ. Чи малтанах Иван Павлович кинемейсемпе пирӗн ушкӑнри хӗрарӑмсене иртсе кайнӑ уяв ячӗпе саламласа ырлӑх-сывлӑх сунчӗ. Вӑл кашни ветерантпах уйрӑммӑн калаҫма вӑхӑт тупрӗ, вӗсен кӑткӑс ыйтӑвӗсене хуравларӗ. Кайран Шорккари ваттисен ҫурчӗ республикӑри конкурсра иккӗмӗш вырӑна тухма пултарнишӗн О. Н. Дмитриева заведующине, Т. К. Андреева медсестрана, В. Г. Александрова повара, А. В. Клементьева каҫхи сестрана тав турӗ.

Концерт курма ҫывӑхра пурӑнакан ял халӑхӗ те пуҫтарӑнчӗ. Пӗлнӗ юрӑсене пӗтӗмпех юрласа килентертӗмӗр. Концерт вӗҫленес умӗн Е. Кириллова тата А. Фомирякова «Ах, аннеҫӗм, анне» юрра шӑрантарсан, кинемейсен куҫҫуль юхса анчӗ.

«Тӑван ен», 1999 ҫул, апрелӗн 8-мӗшӗ.

Д. Н. Платонова статйисем

ПАПА У ТЕЛЕВИЗОРА

Мой папа очень любит футбол. Обычно, когда он смотрит футбол, его не оторвать от телевизора. И я хочу рассказать об одном случае.

По телевизору объявили, что в 18-00 час. будут показывать матч по футболу между командами России и Швеции. Папа ходил вокруг телевизора в ожидании. Но вот на часах пробило 18-00 и папа сел на диван и ждал.

Футбол начался. Сначала было все спокойно, но через десять минут папа не находил себе место: то вскакивал, то опять садился. Он волновался так, будто играет сам. Он болел за наших. Когда кто-то из наших футболистов сделал не так, то папа обязательно его «казнил», а когда один из футболистов применял какую-нибудь уловку, то папа хвалил его и говорил, что русским подобных нет.

Футбол продолжался. Папа волновался еще сильнее. Но вот забили гол нашим, и папа ходил весь не свой от ужаса. Он обвинял наших за то, что они не могли защитить свои ворота.

Игра продолжалась. Папа уже забыл свои обиды на россиян. Он так же продолжал волноваться. У него было столько эмоций на лице: и грусть, и радость одновременно. Грусть была из-за того, что забили гол нашим, а радость из-за того, что он верил в победу русских. И вдруг раздался ужасающий крик. Я сначала не поняла в чем дело. Оказывается, забили гол русские. Папа кричал от радости. Он хлопал в ладоши и радовался вместе с ними. Его радости даже нельзя описать словами. Игра продолжалась еще пятнадцать минут. Но в конце концов она кончилась, и победили русские.

После матча папа ходил веселый. И если спросить любого человека о моем отце, то все ответят, что папа замечательный болельщик.

«Тӑван ен», 1996 год, декабрь.

МОЯ МАМА И МОЙ БРАТ

Народная пословица гласит: что есть — не ценим, потеряем — плачем. То же самое произошло и со мной.

Раньше каждый день без забот ходила в школу, после занятий возвращалась — а дома и кушать приготовлено, и постирано, и влажную уборку уже сделали.

Вот недавно мама и брат уехали в Москву на заработки, и на себе ощутила как много времени отнимает стирка, варка, готовка, уборка. И невольно стала уважать труд мамы.

Впредь я всегда буду помогать своей маме.

Но с другой стороны и польза есть. К примеру, папа взял на себя часть домашних забот: на газовой плите готовит еду, моет посуду, ходит по магазинам за продуктами. Не так давно начал даже мыть полы.

Тем не менее возвращение с длительной командировки мамы и брата, который мне помогал делать уроки, мы с папой ждем с нетерпением.

20 января, 2000 год.

Н. А. Сиренев статийисем

ÇĔНТЕРУШĔН ШАЛ ТА ШЕЛ МАР

Предприяти ĕçлеме пуçланнă куна халалласа Ишлейри кирпĕч заводĕнче ĕçлекенсем кашни çулах футбол турнире йĕркелеççĕ, куçса çӳрекен кубокшăн кĕрешеççĕ. Кăçал çак турнирта завод 38 çул тултарнине халалларĕç. Пĕр команда йышĕнче кирпĕч çапакансем, тепринче кирпĕч хатĕрлекенсем вылярĕç. Курас кăмăллисем те чылайăн пуханнă.

Рабочисем ĕç хыççăн вылярĕç пулин те, вăйа çивĕч кĕреш ӳре интереслĕ иртрĕ. Пĕрремĕш мечĕке кирпĕч хĕртекенсен командинче выляканИван Степанов тапса кертрĕ.

Вăйăн тĕп вăхăчĕ пĕр пек шутпа вĕçленчĕ. Амартаван тĕп судйин К. Крыловăн çĕнтерӳçĕне палăртма хушма икĕ тайм пама тиврĕ. Чи лайăх выляканченчен пĕри, заводра моторист пулса ĕçлекен В. Васильев çĕнтерӳ мечĕкне тапса кĕртре. Çапла вара 4—3 шутпа мала тухса тĕп парнене кирпĕч çапакансен команди çĕнсе илчĕ.

Çакна палăртма кăмăллă: предприяти ертӳçисем те çак мероприятирен аякра тăмарĕç. Ыттисемпе пĕрле площадкара завод директорĕ Н. А. Платонов тата производство начальникĕ Н. В. Охотин чупрĕç, çĕнтерӳçĕшĕн тăрăшрĕç.

Интереслĕ вăйă вăхăтĕнче пĕр шутласан кулăшла, тепре шутласан пăшăрханмалла самант та пулса иртрĕ. Хытă тапса янă мечĕк хапхара тăракан М. Сильвестрова питĕнчен лекнĕ кăна мар, пĕр шăлне катса та пăрахнă. Хăюллă футболист кун хыççăн та выляма пăрахмарĕ пулин те, унăн килне катăк шăлла тавранмалла пулчĕ.

Заводра футбол енĕпе тепĕр вăйăа строительсен кунĕ ячĕпе ирттерме палăртнă. Ун чухне хаклă парнешĕн ветерансемпе çамрăксем вăй виçĕç.

«Тăван ен», 1996 çул, июнĕн 1-мĕшĕ.

ПУЛАСЛАХĔ ВĔСЕН ПЫСАК

Шорккарăн «Туслăх» фольклор ушкăнĕ çинчен Шупашкар районĕнче илтмен çын та çук пулĕ, анчах çак ялтах çамрăксен ансамблĕ пурри çинчен халлĕхе пĕлсех каймаççĕ. Кăçал çеç йĕркеленнĕ пулин те, вĕсем ялта темиçе концерт лартма

ёлкёрнё. Чи интересли — уява клубра мар, уçă сывлăшра, урамра йёркелеççё. Çавăнпа Н. А. Платонов ятарласа хăйсен килё умёнче сцена туса панă, çутă кёртнё, магнитофон ёçлеттерме розетка та пур. Николай Алексеевич Ишлейри кирпёч заводёнче директор пулса ёçлет пулин те, çамрăксен пултарулăх коллективне ертсе пыма вăхăт тупать.

Нумаях пулмасть вёсем концертпа Колешша ялне çитсе килчёç. Клуб заведующийё В. Н. Николаев хăнасем çинчен чылай ырă сăмах каларё. «Вёсенчен нумайăшё таланта аталантарса пырсан, чăваш çăлтăрё пулё», — тесе пёлтерчё. Анжеликăпа Рита Павловасене, Ленăпа Наташа Александровасене уйрăмах палăртса хăварчё вăл.

Ёнер çамрăксен ансамблё Саша Платонов çартан отпуска килнё ятпа пысăк концерт кăтартрё. Яланхи пекех халах йышлă пухăнчё, тăвăллăн алă çупса тав турё яшсемпе хёрсене. Çирёплетсе калама пулать: пуласлăхё вёсен пысăк. Ахальтен мар ансамблён ячё те — «Нухрат çăлтăрёсем».

«Тăван ен», 1998 çул, августăн 22-мёшё.

КАРАТЭ, КИРПЁЧ...

Иккассинчи шкулта вёренекенсем каратэ мелёпе кёрешмелли секцисене тренировкăсене çӳреме пуçларёç. Занятисем уроксем пётсен пуçланаççё. Арçын ачасем çеç мар, хёр ачасем те хаваслансах кёрешме вёренесшён.

Иккасинче каратэ секцийё ёçлеме пуçлани иккёмёш çул ёнтё. Ăна йёркелесе яраканё — Ишлейри кирпёч завочён директорё Н. А. Платонов.

Хăй каланă тăрăх, пушă вăхăт сахалтарах пирки çак çул каратэ тренерё пулса занятисем ирттересшён пулман вăл. Анчах пёрремёш тренировкăрах шкул ачисем йышлăн пухăннă, пурин те хёç-пăшалсăр мелпе хӳтёленме тата аскăнчăка çёнтерме вёренес килет-çке. Тата ашшё-амăшёсем те Николай Алексеевича çак ёçе малалла ертсе пыма пуç тайсах ыйтнă.

Паллах, çăмăл мар кирпёч завочён директорё пулса ёçлеме тата каратэпе тренировкăсем ирттерме. Сăмах май каласан, кирпёч завочён коллективё кăçал 2 миллион та 669 пин штук кирпёч çапса пёлтёрхинчен 166 пин кирпёч нумайрах калăплана. Çёнё çулччен вёсен 1 миллион та 300 пин штук кирпёч хёртсе кăларса халăха сутасшăн.

Çавăн пек çитёнӳсем тума паянхи рынок вăхăтёнче коллектившăн çамăл ёç мар. Пёр-пёрне ăнланса ёçлесен, унтан ытла пёр-пёринпе кăмăлласа тата юлташсене хисеплесе вăй хурсан çеç ёçри кăтартусем пысăк шайра пулма пултараççё.

Ахальтен мар ёнтё район администрацийён пуçлăхё Р. В. Данилов «Тăван ен» хаçат урлă Ишлейри кирпёч завочён коллективне ёçри çитёнӳсемпе саламларё.

«Тăван ен», 1997 çул, сентябрён 27-мёшё.

ПОРТРЕТСЕМПЕ КĂМАКА ХУТНĂ

Шоркка ялёнчи ăшă клуб хулигансене те илёртнё. Вёсем юр тăрăх утса ёшеннё хыççăн эрехе сивё çёрте ёçме кăмăлламан. Çурçёр иртсен чӳрече рамине кăларса клуба кёрсе сцена çинче меллён вырнаçнă. Çёмёрнё кантăк витёр тăман вёçтерме пуçланă пирки йёркерен тухнă ачасем Ленинпа Маркс портречёсене чёртсе кăмака хутса яраççё. Вутă вырăнне бильярд сётелне тата пукансене ватса усă кураççё. Вăрçă ветеранёсене хисеплесе тунă стенда та шеллемеççё.

Урайёнче выртса çывăрнă хыççăн ир еннелле шыв бакне илсе килёсене саланаççё. Анчах та уй куçлă, вăрман хăлхаллă текен ваттисен сăмахён пёлтерёшне иртёнчёксем ăнлансах кайман. Халё вăрă-хурахсен саккун умёнче явап тытма тивет.

Пуçтахсем Чечняран çитмен — Лапсар поселокёнчен Шорккана тăванёсене курма килнё пулнă.

«Тăван ен», 1999 çул, декабрён 8-мёшё.

«ТĂВАН ЕН» ХАÇАТА АБХАЗИРЕ ТЕ ВУЛАÇÇЁ

Нумаях пулмасть «Тăван ен» хаçат редакцине икё салтак кёрсе тăчё. Çар тумне тăхăннă каччăсем хаçат кăларакан çынсене тав сăмахё калама кёнё иккен. Вёсем салтак тивёçне пурнăçланă чух тăтăшах «Тăван ен» вуласа район хыпарёсене пёлсе тăнă. Çырăнтару мелёпе пирён хаçат ытти районсене тата республика тулашёнчи хуласемпе ялсене халлёхе çитеймест-ха. Çавна шута илсе тусёсем хаçат номерёсене конверт ăшне хурса çырупа ăсатнă. Шупашкар район хаçачё пирён ентешсене лайăх хыпарсемпе савăнтарнă, хавхалантарнă, вăй-хал кёртнё. Урăх паци çыннисем те чăвашла вулама пуçланă имёш. Акă мёнле асамлă япала вăл, хаçат!

Салтаксемпе тĕплĕнрех паллашнă май эпир вĕсем Абхазире, Грузире тăнăç пурнăç тăвас тĕллевлĕ вăйсен йышĕнче службăра тăнине пĕлтĕмĕр. «Хĕрӳ» точкăна хăйсен ирĕкĕпе яма ыйтнă. Салтаксем çар тивĕçне тимлĕ те лайăх туса пынăшăн тăван килĕсене темиçе хут та чаçрен тав çырăвĕсем килнĕ.

Салтаксем чикĕ тулашĕнче Раççей интересĕсене хӳтĕлесе, йĕркеллĕ те тĕрĕс-тĕкел службăна вĕçлесе килĕсене таврăнчĕç. Çакă Шупашкарти электроаппаратура заводĕнче ĕçлекен Людмила Алексеевнăпа Ишлейри кирпĕч завочĕн директорĕшĕн Николай Алексеевич Платоновсемшĕн тата Куславккара çуралнă Сергей Геннадьевич Морев ашшĕ-амăшĕшĕн чăн-чăн уяв пулса тăчĕ.

«Тăван ен», 2000 çул, январĕн 12-мĕшĕ.

ПЕР ШУХАШПА — ИКĔ ХЫПАР

«Манăн Ишлейри кирпĕч заводĕнчен кирпĕч илме кайма тӳр килчĕ. Çитрĕмĕр ЗиЛ автомашинăпа. Н. А. Платонов директор патне кĕтĕм. Вăл манăн алăри ĕçлĕ хутсене секретаре тыттарчĕ те чей ĕçме сĕнчĕ. Эпĕ кирпĕч тиенĕ çĕрте пулас килни çинчен пĕлтерсен, Николай Алексеевич: «Сирĕнсĕрех тиеççĕ, ан кулян», — терĕ. Чăнах та, вăхăт нумаях та иртмерĕ — автомашинăна тиени çинчен пĕлтерчĕç. Питĕ килĕшрĕ ку çĕнĕлĕх. Анчах та кашни клиентах çавăн пек пăхаççĕ-ши кунта? Кун пирки директортан ыйтсан, вăл: «Паллах, халлĕхе ун пек май çук-ха. Çапах та çавăн пек сервис çине куçас кăмăл пур. Паян-ыранах мар ĕнтĕ. Эпĕ, авă, паллана çынсене, юлташсене, хамăн вăхăт пулсан, продукцие хăвăрт илсе кайма май туса паратăп. Ытти чухне те пирĕн патăмăрта черет тăрса хăшкăлмаççĕ», — терĕ. Манăн вара Ишлейри кирпĕч завочĕн коллективне, Н. А. Платонов директора малашне те ăнăсу сунас килет».

Çакăн пек çыру илтĕмĕр Шупашкар хулинче пурăнакан И. Матвеевран. Ăна пичете хатĕрлесе çитернĕ пекехчĕ — Кӳкеçри пĕр предприятире ĕçлекен шăнкăравларĕ. «Хаçат урлă Ишлейри кирпĕч завочĕн директорне тав тума май пурши?» — тесе ыйтать вăл. «Тархасшăн, анчах та мĕн сăлтавпа?» — ыйту çине ыйту пулчĕ. Акă мĕн каласа пачĕ çакскер:

— Эрне кун пулчĕ ку, кăнтăрлахи апат хыççăн. Тăвансем пирĕн патăмăрта тепĕр кунне, шăмат кун, кирпĕч купалама

Ишлейри кирпĕч завочĕн коллективĕ Çĕнĕ 2000 çул уявĕнче.

Тупмалли

Стр.

Автортан. Н.А.Платонов
Анăçу та ăнтăлу, ĕçтешĕм! Ю.П.Листопад 3
Уважаемые работники ИКЗ. В.А.Гладышев 4
Гимн Ишлейского кирпичного завода. Н.В.Седоев 5
Олкаша - концертпа. Н.В.Седоев 6
Завод директорĕ - кĕнеке авторĕ. Н.Г.Миронов 6
39 кĕнеке парнелерĕç. С.В.Демидова 7
"Çулталăк çынни", Кам эсĕ? 8
Тав тăватăп. Н.А.Платонов 9

Н.А.ПЛАТОНОВ СТАТЙИСЕМ

Проблемы местного самоуправления в Чувашской Республике 10
Ньютон 18
Хаммурапи - царь Вавилона 21
Хотите быстро уснуть 24
Французсем - Шорккара 27
Концерт хыççăн концерт 28
Шорккасем - чиркӳллĕ Мăналта 29
Пирĕн çемье тусĕ 30
Шупуççыннине хисеп туни пулĕ 31
Виноградовсем 32
"Тăван ен" тата ача укçи 33
Оперативлăх кирлех 34
Иккассинче ташă-юрă янăрарĕ 35
Конкурс красоты 36
Каратистсем кĕрешрĕç 37
Жаль, не хватило двух голосов 38
Выступление Платонова Н.А. по радио 40
Çĕнтерĕве асăнса 42
Основной закон должен впитать лучшее 42
Самоуправленин çивĕч ыйтăвĕ 44
Шашлăкпа хăналарĕç 47
Ишекре çĕнтерчĕç 47
Ишлее "Керамика" килĕ 48
Ишлейсене илемлĕх илĕртет 48
"Керамикăпа" футболла вылярĕç 49
Кунта тăрăшуллисем йышлă 50
Шоркка на, концерт курма 51
Интервью газете "Тăван ен" 52

Л.А.ПЛАТОНОВА СТАТЙИСЕМ

Кинемей 54
Ветерансен çуртĕнче 55

Д.Н.ПЛАТОНОВА СТАТЙИСЕМ

Папа у телевизора 57
Моя мама и мой брат 58

Н.А.СИРЕНЕВ СТАТЙИСЕМ

Çĕнтерӳшĕн шăл та шел мар 59
Пуласлăхĕ вĕсен пысăк 59
Каратэ, кирпĕч 60
Портретсемпе кăмака хутнă 61
"Тăван ен" хаçата Абхазире те вулаççĕ 61
Пĕр шухăшпа - икĕ хыпар. В.М.Савинкин 62

пырассине пĕлтерчĕç. Манăн кирпĕч çитмест. Шăнкăравларăм Ишлее, кирпĕч заводне. Николай Алексеевичпа калаçрăм: «Каçчен, сирĕн ĕç кунĕ вĕçлениччен, автомашина тулса кирпĕч патне пырасшăн, кирпĕчĕ пур-ши?» — тетĕп. Вăл: «Мĕн, машина халĕ шырасшăн-им? Ан аппаланăр. Хамăр машинăпах тиесе яратпăр. Мĕн чухлĕ кирлĕ тата ăçта илсе каймалла?» — тет. Калана вăхăта кирпĕч тиенĕ автомашина килсе те çитрĕ. Пушатрăмăр, укçине парса ятăм. Питĕ лайăх пулчĕ.

Ку — тепĕр евĕрлĕ пулăшу, сервис теес килчĕ манăн. Мĕнех, Ишлейри кирпĕч завочĕн коллективĕ малашне те ăнăçлă ĕçлесе пытăр. Николай Алексеевич Платонова вара çĕнĕлĕх сене пурнăçа кĕртме мехел, телей сунас килет.

В. САВИНКИН.

«Тăван ен», 1999 çул, ноябрĕн 17-мĕшĕ.

Н. А. ПЛАТОНОВ

ЗЕМЛЯКИ

На чувашском и русском языках

Под редакцией
Ю. П. Степанова (Листопада)

Художественное оформление
Г. И. Ильина

Фото **Г. В. Семенова**
Фото А. **Г. Павлова** (д. Б. Янгильдино)

На обложке: Николай Платонов в с. Икково поздравляет с началом учебного года.

Сдано в набор 12.01. 2000 г. Подписано к печати 10.02. 2000 г. Формат 60x84/16. Бумага газетная. Гарнитура литературная. Печать высокая. Учетно-изд. лист 4,0. Тираж 500 экз. Заказ 58. Лицензия № 040807 от 10.04.1999 г.

РГУП «Кугесьский издательский дом»
Государственного комитета ЧР по информации и печати
429500, Чувашская Республика, Чебоксарский район,
п. Кугеси, ул. Шоссейная, 13

Автор этой книги ***Платонов Николай Алексеевич*** родился в дер. Самуково Чебоксарского района. Окончив 8 классов в Икковской средней школе, поступил на 1 курс Чебоксарского строительного техникума и после завершения учебы два года отслужил в Вооруженных Силах на Семипалатинском испытательном полигоне. После службы в Армии работал бетонщиком, мастером в строительной организации. Окончил строительный факультет Чувашского госуниверситета. В 1984 г. был принят мастером цеха № 1 на Чебоксарский завод "Стройкерамика". На этом заводе работал в должностях инженера, начальника цеха. В июле 1990 года был приглашен на Ишлейский кирпичный завод для работы в должности директора, где трудится и по сей день.

Награжден знаком "За добросовестный труд в Потребкооперации России", почетными грамотами Чувашпотребсоюза, газеты "Таван ен" и Совета Центросоюза Российской Федерации. В декабре 1999 г. Чебоксарским районным Собранием депутатов представлен к присвоению почетного звания "Заслуженный строитель Чувашской Республики".

В 1999 году заочно окончил юридический факультет Московского университета потребкооперации.

На общественных началах работает тренером по каратэ, редактором газеты "Ишлейская сторона". В свободное время увлекается шахматами и футболом, а так же участвует в концертах в составе Шоркинского фольклорного ансамбля.

1998 году стал победителем конкурса "Человек года", проведенного газетой "Таван ен". В ноябре 1998 года издал свою первую книгу "Кукеçле Ишлей тăрăхĕнче".

С женой, Людмилой Алексеевной, воспитывает сына и дочь. Проживает в деревне Шоркино Чебоксарского района.

РГУП "Кугесьский издательский дом".